

İSPANYA PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	16
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	23
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	36
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	40

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası

1986 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) tam üye olmasının ardından İspanya, Avrupa Birliği'nin diğer tüm ortak politikalarıyla beraber ortak ticaret politikasını da üstlenmiş ve AB'nin ortak gümrük tarifelerini uygulamaya koymuştur. Buna bağlı olarak Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır. AB üyesi olmayan ülkelerden ithal edilen ürünler için Avrupa Birliği'nin ortak gümrük tarifeleri uygulanmaktadır. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerden yapılan ithalatta izin ve miktar sınırlaması yoktur.

Avrupa Birliği Ortak Dış Ticaret Politikası

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler arasında tesis edilen Gümrük Birliği çerçevesinde, üye ülkeler üçüncü ülkelerden ithalatta ortak kurallar uygulamaktadır.

Bu çerçevede, ticaret politikası münhasıran Avrupa Birliği'nin yetki alanına girmekte ve "Ortak Ticaret Politikası (OTP)" olarak adlandırılmaktadır. OTP, ortak gümrük tarifeleri; çok taraflı, bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları; üçüncü ülkelere uygulanan tek taraflı tavizler ve ticari savunma araçlarını kapsamaktadır. OTP çerçevesinde, mal ticaretinin yanı sıra hizmetler, ticaretle bağlantılı fikri mülkiyet hakları ve doğrudan yabancı yatırımlar AB'nin münhasır yetki alanında yer almaktadır.

Bu doğrultuda:

AB üyesi ülkelerce ortak gümrük tarifesi ve ticari savunma araçları uygulanmakta olup, ürünlere uygulanan gümrük vergileri ve varsa, ürünler üzerinde bulunan ticari savunma araçlarına TARIC CONSULTATION veri tabanı üzerinden erişilebilmektedir.

TARIC veri tabanı ürün bazında faaliyet göstermektedir. TARIC görüntüleme sayfasında ürün kodu (good code) kısmına bilgi edinilmek istenen ürünün GTIP kodu, Geliş/Variş Ülkesi (Origin/Destination) kısmına ise ürünün ihraç veya ithal edilmek istendiği ülke yazılmak suretiyle söz konusu ürüne dair mevcut tüm uygulama ve tüzüklere ulaşılabilir. Ürünün GTIP kodunu bilmiyorsanız gelişmiş arama (advanced search) sekmesinden metin bazında da arama yapılabilmektedir.

TARIC kullanılarak ne yapılabilir?

- Ürüne dair gümrük uygulamaları ve kotalarına, gümrük muafiyetlerine;
- Ürüne dair alınmış ticaret politikası önlemlerine (dampinge karşı uygulamalar, telafi edici önlemler vs.);
- Ürüne yönelik alınmış ithalat veya ihracat kısıtlamalarına ulaşılabilir.

TARIC veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en

Access2Market üye ülkelerin ve AB'nin 120'den fazla ticaret ortağının AB ile dış ticareti kapsamındaki;

- Gümrük Vergilerine;
- Menş Kurallarına;
- Yürürlükteki Diğer Vergilerine;
- İthalat Prosedürlerine;
- Ürüne ilişkin Teknik Gerekliliklere;
- Dış Ticaret istatistiklerine ilişkin detaylı bilgileri ihtiva eden bir veri tabanıdır.

Access2Market veri tabanına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

AB dışı ülkelerin AB ile olan ticari anlaşmalarına ve yararlanabildikleri gümrük muafiyetlerine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/non-eu-markets>

Üye ülkelerin pazar profillerine, ithalat prosedürlerine ve dış ticareti düzenleyen mevzuatı ile birlikte ticarete konu ürüne ilişkin teknik mevzuatına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-market-0#tocms>

Access2Market veri tabanında mal ticaretinin yanı sıra hizmet ticareti ve e-ticarete ilişkin veriler de yer almaktadır. Bu bilgilere aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/services>

Access2Market veri tabanını daha etkin kullanmak adına Avrupa Komisyonunun organize ettiği sanal eğitim programlarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilir:

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/events-access2markets>

Ayrıca, AB tarafından üçüncü ülkelere karşı yürütülen ve tamamlanan dumping, sübvansiyon ve korunma önlemleri soruşturmalarına aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir.

<https://trade.ec.europa.eu/tidi/index.cfm>

AB, ikili ticaret anlaşmaları bağlamında aktif bir ticaret politikası izlemektedir. AB tarafından yeni nesil serbest ticaret anlaşmaları (STA) ile mal ticaretinin yanı sıra, hizmetler, kamu alımları, fikri mülkiyet hakları, sürdürülebilir kalkınma gibi ticaret ile ilgili alanları da içeren kapsamlı STA'lar müzakere edilmekte ve akdedilmektedir. AB'nin STA'ları hakkında detaylı bilgiye aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

AB, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GTS) kapsamında Gelişme Yolundaki Ülke ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) belirli dönemler için geçerli olacak şekilde tek taraflı olarak vergi tavizleri sağlamaktadır. Halihazırda uygulanan GTS Rejimi, düşük ve düşük orta gelirli ülkeler için gümrük tarifelerini tamamen ya da kısmen kaldıran Standart GTS Rejimi; sürdürülebilir kalkınma ve iyi yönetişimin sağlanmasını teşvik etmek üzere GTS Rejimi ekinde sayılan Uluslararası Konvansiyonları onaylamaları ve uygulamaları şartıyla gelişmekte olan ülkeler için tarifeleri sıfırlayan GTS + ve silah ve mühimmat hariç olmak üzere en az gelişmiş ülkelere gelen diğer malların vergisiz ve kotasız olarak AB pazarına girmesine imkan tanıyan Silahlar Hariç Her Şey (Everything But Arms-EBA) düzenlemelerini içermektedir. Güncel GTS yararlanıcısı ülkelerin listesine aşağıdaki adresten erişim sağlanabilmektedir:

<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/generalised-scheme-of-preferences/>

Kanarya Adaları, 1 Temmuz 1991 tarihinden bu yana Avrupa Gümrük Birliği'ne dahil edilmiştir. Kanarya Adaları'nın ticari ilişkileri, ayrı bir rejimle düzenlenmiştir. Bu rejim, belirlenmiş tarımsal ürünler için topluluk içi yardımları düzenlemekte ve üçüncü ülkelere yapılacak ithalatta muafiyet imkanı içermektedir.

Avrupa Birliği'nin en uzakta bulunan bölgelerine başlıca tarım ürünlerinin tedarikini sağlamak ve aşırı uzak mesafeden dolayı ortaya çıkan ek maliyetleri telafi edebilmek amacıyla 'özel tedarik uygulaması' düzenlenmiştir. Kanarya Adaları ile ilgili uygulama, Avrupa Birliği Kuruluş Anlaşması'nın EK 1 (Annex 1) kısmında listelenen insan tüketimi için gerekli olan tarım ürünleri, diğer ürünlerin işlenmesi için gerekli ürünler veya tarımsal girdi olarak kullanılabilen tarım ürünlerini içermektedir.

Ceuta ve Melilla, Afrika kıtasının kuzeyinde yer alan iki İspanyol özerk şehir olmakla beraber İspanya Krallığı topraklarının bir parçasıdır. Bu iki şehir her ne kadar Avrupa Birliği topraklarının parçası olsalar da, AB Gümrük Bölgesi'ne ve mali bölgeye dahil edilmezler. Bu iki özerk şehirde İspanyol KDV ve satış vergileri düzenlemeleri geçerli değildir. Her iki şehir "serbest bölge"

olarak kabul edilirler. (İspanyolca: "territorios francos"). Bu nedenle ihracat- ithalat faaliyetlerinde gümrük tarifeleri veya kısıtlamaları bulunmamaktadır.

İspanya'nın Afrika'da bulunan Ceuta ve Melilla şehirlerinde KDV yerine uygulanan vergi çeşidinin ismi IPSI'dır. (Üretim, Hizmet ve İthalat kelimelerinin İspanyolca baş harfleriyle bu vergi oluşturulmuştur.) IPSI (Üretim, Hizmetler ve İthalat Vergisi) isimli dolaylı vergi, üretimde, işlemede ve her türlü ürünün ithalatında, hizmetlerde ve gayrimenkul satışlarında uygulanmaktadır. IPSI'nin oranları %0,5 ile %10 arasında değişmektedir.

İthalat Rejimi

Üçüncü ülkelerden (AB üyesi olmayan ülkelerden) mal ithalatı serbest ticaret rejimi altında gerçekleştirilmektedir. Bu genel kurala istisna durumlar da bulunmaktadır: gözetim, sertifika veya izin gerektiren bazı malların ithalatı, ek belgeler veya izinler gerektirebilir.

1) Gözetim Rejimi: Malların ithalatı AB Topluluğu Gözetim Belgesinin (Community Surveillance Document) düzenlenmesini gerektirmektedir. Düzenleme Örneği: 28 Nisan 2016 tarih ve 2016/670 sayılı Komisyon Uygulama Yönetmeliği: Belirli üçüncü ülkeler menşeli bazı demir ve çelik ürünlerinin ithalatının önceden izlenmesini öngörmektedir.

2) Sertifika Rejimi: Bazı tarım ürünlerinin ithalatı için AGRIM isimli ithalat sertifikası gereklidir. Bu belgeler, temel dış ticaret operasyonlarının önceki istatistiksel kontrolünü yapmak, ithalat tarife kotalarını yönetmek ve olası korunma önlemleri için bilgi sağlamak gibi birçok farklı amaçla düzenlenmektedir. İthalat sertifikası gerektiren ürün örneği: 04.04.20 GTİP'li rendelenmiş veya toz haline getirilmiş her türlü peynir.

3) Yetkilendirme rejimi: Topluluk kısıtlamalarına maruz kalan malların ithalatı, ithalat yetkisi gerektirmektedir. Örnek: Savunma sektörü malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ile teknolojileri.

Yetkilendirme rejimi dahilinde verilen ithalat izinleri İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği (İspanya Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı) tarafından verilir. Bu kurumun aşağıdaki konularda yetkileri bulunmaktadır:

- Ticari Kalite Kontrolü. PRE/3026/2003 Nolu düzenlemenin ekinde yer alan ürünlerin gümrükten geçebilmeleri için ticari kalite sertifikası sunması gereklidir. (Örnek ürünler: soğan, sarımsak, taze incir, narenciye meyveler, zeytinyağı, vb.)
- Organik üretim ve organik ürünlerin etiketlenmesine ilişkin 30 Mayıs 2018 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 2018/848 Sayılı Yönetmeliğine göre üçüncü ülkelerden gelen organik tarım ürünlerinin kontrolü
- Sanayi Güvenlik Kontrolü. Bazı ürünler güvenliklerini doğrulamak amacıyla ek kontrollere tabidir. Bu ürünler için bir kontrol belgesi verilmesi gereklidir. (Örnek ürünler: odun parçaları tahtaları, halılar ve diğer tekstil yer kaplamaları, bebek giysileri ve insan olmayan yaratıkları ve hayvanları temsil eden içi doldurulmuş oyuncaklar, vb.)
- Belirli minerallerin (kalay, tantal ve tungsten, bunların cevherleri ve çatışmalardan etkilenen ve yüksek riskli bölgelerden kaynaklanan altın) ithalatının kontrolü.
- Elektrikli ve elektronik teçhizatın, pillerin ve akümülatörlerin ithalatının (üçüncü ülkelerden) denetimi. SOIVRE denetim hizmeti, tehlikeli maddelerin kullanımına ilişkin kısıtlamalar açısından elektrikli ve elektronik ekipmanın mevzuata uygunluğunu doğrulamak

için üçüncü ülkelerden gelen elektrikli ve elektronik ekipman ile pil ve akümülatörlerin Avrupa Birliği'nde serbest dolaşıma girmeden önce denetim ve muayenesinden sorumludur. Ayrıca, elektrikli ve elektronik ekipman ile pilleri, akümülatörleri ve pil takımlarını Avrupa Birliği pazarına arz etmekten sorumlu olanların, atık elektrikli ve elektronik ekipman ile ilgili 20 Şubat 2015 tarihli ve 110/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile oluşturulan Entegre Sanayi Siciline ve piller ve akümülatörler ve bunların atıklarının çevresel yönetimi hakkında 1 Şubat 2008 tarihli ve 106/2008 sayılı Kraliyet Kararnamesine ilişkin yükümlülükler uduğunu da doğrular. Bu yeni önlem 16 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca birçok ürünün ithalatı sırasında yapılan kontrollerden sorumlu başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır: İspanya Sağlık Bakanlığı (gıda ürünleri kontrolü), İspanya Tarım Bakanlığı (hayvan yemi, gübre, vb. ürünlerin kontrolü), İspanya İlaç ve Sağlık Ürünleri Ajansı (kozmetik, sağlık ürünleri, ilaçların kontrolü), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasalların kontrolü), Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)), vb.

İspanyol mevzuatı, yasadışı uyuşturucu ve ilaçların yanı sıra ozon tabakasını incelten maddeler (ODS) içeren veya bu maddelerden yapılan ürün ve ekipmanların ithalatını yasaklamaktadır. Ayrıca patlayıcı, ateşli silah, savunma ekipmanları ve malzemeleri ile tütün ithalatı için çok kısıtlayıcı düzenlemeler bulunmaktadır.

Bir ürünün ithalatının yasak olup olmadığını kontrol etmek için Avrupa Komisyonu TARIC veri tabanında bir aramanın yapılması tavsiye edilmektedir:

(https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?callbackuri=CBU-36&Lang=en)

İhracat Rejimi

İthalatta olduğu gibi üçüncü ülkelere (AB üyesi olmayan ülkeler) mal ihracatı serbest ticaret rejimi çerçevesinde yapılmaktadır. Aynı şekilde, özel rejimlere tabi olan ve İspanya Ticaretten Sorumlu Devlet Sekreterliği tarafından verilen izin, sertifika veya yetki alınmasını gerektiren bazı mallar ile ilgili istisnalar da bulunmaktadır:

1) Gözetim Rejimi: Bu rejim, hem Avrupa mevzuatında ve hem de ulusal mevzuatta yer almaktadır. Öte yandan halihazırda bu rejime maruz kalan herhangi bir ürün bulunmamaktadır.

2) Sertifika Rejimi: AGREX isimli ihracat sertifikası bazı tarım ürünlerinin ihracatında istenebilmektedir. Bu sertifikayla ticari operasyonların istatistiki kontrolü ve ihracat idelerinin idaresi amaçlanmaktadır.

3) Yetkilendirme rejimi: Örnekler: Savunma malzemeleri, diğer malzemeler ve çift kullanımlı mallar ve teknolojileri ürünlerinin ihracatı ile yaptırımlara veya kısıtlayıcı önlemlere maruz kalan ülkelere yapılan ürünlerin ihracatını yetkilendirir.

Ayrıca bazı ürünlerin ihracatı için verilen gerekli izinler ve sertifikalardan sorumlu olan başka İspanyol kurumları da bulunmaktadır: Tarım Bakanlığı (hayvanlar ve hayvansal ürünlerin sağlık sertifikaları, sebzeler için verilen sağlık sertifikaları), İspanya Vergi Kurumu (öncül kimyasallar),

İspanya Kültür Bakanlığı (kültürel mallar), Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı (Yaban hayvan türleri ve bitkilerinde uluslararası ticaretin kontrolü, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme (CITES)), vb.

Gümrük Vergileri

Türkiye-AB Gümrük Birliği

Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler için gümrük vergisi veya herhangi bir miktar kısıtlaması bulunmamaktadır. Gümrük Birliği 31 Aralık 1995 tarihinden beri yürürlükte olup, temeli 1963'te imzalanan Ankara Anlaşması ve 1970'de imzalanan Ek Protokol'e dayanmaktadır.

Gümrük Birliği, sanayi ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini (sanayi payı itibariyle) kapsamaktadır. Gümrük Birliği sınırlarında üretilen ve elde edilen mallar ya da Gümrük Birliği'nde serbest dolaşıma sunulan mallar bu gümrük statüsünün kanıtı olan A.TR Belgesi eşliğinde Gümrük Birliği topraklarında herhangi bir yerde serbestçe dolaşma hakkına sahiptir.

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin Gümrük Birliği'nin son aşamasının uygulanmasına ilişkin 1/95 sayılı ve 22 Aralık 1995 tarihli kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:21996D0213%2801%29&rid=2>)

- AT-Türkiye Gümrük İşbirliği Komitesi'nin 1/2006 sayılı ve 26 Eylül 2006 tarihli AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 1/95 sayılı kararının uygulamasına ilişkin ayrıntıları düzenleyen karar

(<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:265:0018:0038:en:PDF>)

Gümrük Birliği, Amsterdam Anlaşması EK 1'de belirtilen tarım ürünleri ile Avrupa Kömür ve Çelik Anlaşması'nın kapsadığı kömür ve çelik ürünlerini kapsamamaktadır. Bu ürünler aşağıdaki yasal dayanaklar çerçevesinde tavizli bir rejimden yararlanabildikleri zaman bir menşe ispat belgesi ibraz edilmesi gerekmektedir (Movement Certificate-Dolaşım Belgesi-EUR.1 ve fatura beyanı).

Yasal Dayanaklar:

- AT-Türkiye Ortaklık Konseyi'nin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/98 sayılı kararı ile tarım ürünleri ticaret rejimi hakkında 3 no.lu Protokol:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:1998:086:TOC>)

- Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki anlaşma uyarında Anlaşmanın 1. Protokolünü değiştiren 8 Temmuz 1991 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Anlaşma kapsamındaki ürünlerin ticaretiyle ilgili düzenlenen Ortak Komite'nin 2/99 sayılı kararı:

(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=uriserv:OJ.L .2009.143.01.0001.01.ENG>)

Avrupa Yeşil Mutabakatı

İş insanlarımız tarafından Avrupa Birliği üyesi ülkelerin pazarına erişimde dikkate alınması gereken önemli bir husus Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde gerçekleşmekte olan ekonomik dönüşüm sürecidir.

Avrupa Birliği (AB), 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı [Avrupa Yeşil Mutabakatı \(AYM\)](#)¹ ile 2050 yılında iklimi nötr ilk kıta olma hedefini ortaya koymuştur. AB, bu hedefe ulaşmak için yeni bir büyüme stratejisi benimseyeceğini ve tüm politikalarını iklim değişikliği ekseninde yeniden şekillendireceğini açıklamıştır. Sanayiden finansmana, enerjiden ulaştırmaya ve binalardan tarıma uzanan bir dizi alanda AB politikalarında kapsamlı değişiklikler öngören Yeşil Mutabakat, Tek Pazar'ın tesisinden bu yana AB'nin en büyük girişimlerinden birisidir.

Bu kapsamda, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990'daki seviyesine kıyasla %55 emisyon azaltımı sağlanacak şekilde gözden geçirilmesi için "Fit for 55 (55'e Uyum)" mevzuat değişikliği paketi² Avrupa Komisyonu'nca 14 Temmuz 2021'de yayımlanmıştır.

Paketin uluslararası ticareti etkileyecek en önemli unsurlarından birisi **Sınırdaki Karbon Düzenlemesidir**³(SKDM/CBAM). 1 Ekim 2023 itibariyle yürürlüğe girmesi beklenen SKDM kapsamında, ilk aşamada, demir-çelik, çimento, alüminyum, gübre, elektrik ve hidrojen ürünleri için sera gazı emisyonlarının raporlaması yapılacaktır, 1 Ocak 2026 tarihinden itibaren ise AB'de yetkilendirilmiş ithalatçılar tarafından ithal edilen, düzenleme kapsamındaki ürünler için raporlanan emisyonlar temelinde karbon ücreti ödemeye başlanacaktır. İş insanlarımızca uygulama esaslarını belirleyecek ikincil düzenlemelerin takibi önemlidir.

Yeşil Mutabakatın ana unsurlarından bir diğeri ise ilgili tüm ürün mevzuatına etki edecek olan döngüsel ekonomidir. Bu ana tema altında, 10 Mart 2020 tarihinde [Yeni Sanayi Stratejisi](#)⁴, 11 Mart 2020 tarihinde ise [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁵ açıklanmıştır. Böylece AB, hammadde temini aşamasından ürünlerin üretimi, tüketimi ve atık yönetimine dair döngüsel bir yaklaşım ile yeni kurallar getirileceğini açıklamış, **elektronik ve bilişim teknolojileri, piller ve araçlar, ambalaj, plastikler, tekstil, yapı ve inşaat, gıda, su ve besinler** öncelikli sektörler olarak belirlenmiştir.

Gümrük Birliği kapsamında ülkemizce uyum sağlanan ürün mevzuatında önemli değişiklikler getirecek olan ve 30 Mart 2022 tarihinde açıklanan [Sürdürülebilir Ürün İnisiyatifi](#)⁶ ile gıda, yem ve medikal ürünler haricinde tüm ürün grupları için sürdürülebilirliğin bir norm olarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede açıklanan [Yeni Eko-Tasarım Tüzüğü Taslağı](#)⁷ ile ürünlerin AB piyasasına arzı için karşılaması gereken standartların sürdürülebilirlik ekseninde şekillendirilmesi, ürüne ilişkin söz konusu bilgilerin tüketici, piyasa gözetimi otoriteleri, geri dönüşüm sektörünce kolayca ulaşılabilir olmasını sağlamak üzere ürüne eşlik edecek "dijital ürün pasaportları" geliştirilmesi, zorunlu yeşil kamu alımları kriterleri getirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çerçevede, AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planı kapsamında öncelikli ürün gruplarından başlamak üzere tüm ürünlere yönelik mevzuat tasarıları hazırlaması öngörülmekte olup, ilk aşamada [batarya, tekstil, yapı malzemeleri, ambalaj ve ambalaj atıklarına](#) ilişkin mevzuat tasarıları/stratejiler yayımlanmıştır.

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

² <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/>

³ SKDM Taslak Metni (Resmi onay süreci devam etmektedir):

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/envi/inag/2023/02-08/ENVI_AG\(2023\)742452_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/commissions/envi/inag/2023/02-08/ENVI_AG(2023)742452_EN.pdf)

⁴ [A new Industrial Strategy for a green and digital Europe \(europa.eu\)](#)

⁵ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12567-Sustainable-products-initiative_en

⁷ https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/sustainable-products/ecodesign-sustainable-products_en

AB tarafından açıklanan [Atık Sevkiyatı Tüzüğü Taslağı](#)⁸ ile ise AB bir taraftan üçüncü ülkelere kontrolsüz atık ihracatını kontrol altına almayı hedeflerken, AB içindeki mevcut atıkların da bir kaynak olarak ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır.

AB tarafından önümüzdeki dönemde açıklanacak mevzuat tasarımları ile açıklanan tasarımların son durumlarına ilişkin bilginin [Döngüsel Ekonomi Eylem Planı](#)⁹ sayfasından takibi mümkündür.

İç Vergiler ve Oranları

İspanya vergi sistemi, hükümetin farklı organları tarafından toplanan ulusal, bölgesel ve yerel vergilerden oluşmaktadır. Ulusal düzeyde hükümet gelir, tüketim ve servet üzerinden vergi toplamaktadır. Bölgesel düzeyde İspanya'nın özerk toplulukları, diğerlerinin yanı sıra emlak, miras ve servet üzerinden vergi toplamaktadır. Bu bölgesel vergiler bölgeye göre değişebilmektedir ve yerel kamu hizmetleri için ilave finansman sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Ulusal ve bölgesel vergilere ilaveten, İspanya'nın belediyeler ve diğer yerel makamlar tarafından toplanan bir yerel vergi sistemi bulunmaktadır. Ekonomik faaliyetler üzerindeki emlak vergisi ve belediye vergisi gibi bu vergiler, çöp toplama, sokak temizliği ve yerel altyapı projeleri gibi yerel kamu hizmetlerini finanse etmek için kullanılmaktadır.

İspanya vergi sisteminin, düzenli olarak getirilen değişiklikler ve güncellemeler ile sürekli yasal değişikliğe tabi olduğunu belirtmekte fayda görülmektedir. Örneğin, Mali İşlem Vergisi ve Belirli Dijital Hizmetler Vergisi (Google Vergisi olarak da bilinir) isimli iki yeni vergi 2021 yılında yürürlüğe girmiştir. Tek kullanımlık plastik ambalajlara yönelik yeni tüketim vergisi 2023 yılının başında yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, bankacılık ve enerji şirketlerine uygulanan geçici vergi ile büyük servetlere uygulanan geçici dayanışma vergisi onaylanmıştır.

Bu değişikliklerin amacı, vergi sisteminin ülke genelinde ekonomik büyümeyi teşvik ederken kamu hizmetleri için yeterli finansmanı aktararak adil ve etkili kalmasını sağlamaktır.

Ülkede uygulanmakta olan başlıca doğrudan vergiler:

- Kurumlar Vergisi
- Kişisel Gelir Vergisi
- Ülkede yerleşik olmayan kişilere yönelik gelir vergisi

Ülkede uygulanmakta olan başlıca dolaylı vergiler:

- KDV
- Transfer ve damga vergisi

İspanya'da genel kurumlar vergisi oranı %25'tir. Bir önceki yılda cirosu 1 milyon avronun altında olan KOBİ'ler, mikro işletmeler için %23 veya vergi matrahının pozitif olduğu ilk vergi yılında yeni kurulan şirketler için %15 gibi farklı özel oranlar bulunmaktadır.

Ülkede mal ve hizmet alımlarında standart KDV oranı %21'dir. Bazı ürün ve hizmetlerde %10 oranında indirilmiş KDV oranı söz konusudur. Bazı tüketilmesi zorunlu gıda ürünlerinde, kitaplarda, gazete ve dergilerde ya da devlet destekli konut projelerinde süper indirimli %4

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5916

⁹ https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en

oranında KDV uygulanmaktadır. Eğitim, tıp, finansman ve sigortacılık gibi özel işlemler KDV'den muaftır.

2023 yılı için yeni geçici KDV oranları onaylanmıştır. Örnekler arasında, %5 vergi oranı uygulanacak olan doğal gaz ithalatı ve Topluluk içi satın alımların yanı sıra yakacak odun için biyokütle ve odundan yapılan briketler ve peletler yer almaktadır. Yine zeytin ve tohum yağları ile makarna ürünlerine %5 (normalde %10) oranı uygulanacaktır. Un, süt, peynir, yumurta, meyve, sebze, baklagiller ve tahıllar gibi diğer temel gıda maddelerindeki vergi oranı halihazırda %0 (genellikle %4'tür) olarak uygulanmaktadır.

Kanarya Adaları, Ceuta ve Melilla'da KDV uygulanmamaktadır.

Kanarya Adalarında 1 Ocak 1993 tarihinden bu yana uygulanmakta olan Kanarya Adaları Genel Dolaylı Vergisi adında KDV temelli bir dolaylı vergi bulunmaktadır. Bu vergi Kanarya Adalarındaki mal ve hizmet alımlarında ve mal ithalatında uygulanmaktadır. Standart oran %7'dir. Ayrıca, Ceuta ve Melilla'da da ayrı bir dolaylı vergi uygulanmaktadır.

Ülkede uygulanmakta olan vergiler hakkında ayrıntılı bilgiye (<http://www.investinspain.org>) sayfasından ulaşılabilmektedir.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Avrupa Birliği'nin Ürünlere Dair Teknik Mevzuatı

Bir ürünün Avrupa Birliği (AB) pazarına girebilmesi için AB'nin tüzük, direktif vb. adlar ile meydana getirdiği (EURLEX internet sayfasından ulaşılabilen) teknik mevzuata uygun olarak üretilmesi ve piyasaya arz koşullarını sağlaması gerekmektedir. AB'nin teknik mevzuatı, tüm ürünler için temel kuralları belirleyen yatay mevzuatın yanı sıra, ürünlere ilişkin teknik düzenlemelerden (örn: oyuncaklar, makineler, asansörler, tıbbi cihazlar, yapı malzemeleri, kimyasallar vs.) oluşmaktadır. Bunun haricinde, AB içinde ortak bir düzenlemeye tabi olmayan (kırtasiye ürünleri, mobilyalar, saatler vs.) ürünler yönünden üye ülkeler kendi düzenlemelerini yapmakta serbesttir.

Ülkemiz, Gümrük Birliği gereğince AB'nin ürünlere ilişkin teknik mevzuatını ve sistemini uyumlaştırmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye AB'nin CE İşareti, onaylanmış kuruluşlar, piyasa gözetimi ve denetimi, AB'nin ortak bir düzenlemesi olmayan alanda karşılıklı tanımayaya dair kurallarını ve ürünlere ilişkin (sektörel) mevzuatını ulusal mevzuatına aktarmıştır. Ülkemiz, AB'nin ürünlere ilişkin mevzuatındaki güncellemeleri de takip ederek bilahare ulusal mevzuatına yansıtılmaktadır.

Ülkemizde, AB mevzuatı kapsamında atanmış onaylanmış kuruluşların listesi ise güncel olarak AB'nin Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluş Bilgi Sistemi'nde (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>) yayınlanmaktadır.

Sonuç olarak, ortak bir AB mevzuatı bulunan ürünler yönünden ulusal mevzuatımızı uyumlaştırdığımız ölçüde veya düzenlenmemiş alanda yer alan ürünler yönünden Türk ürünlerinin AB'de ilave test/belgelendirmeye ihtiyaç olmaksızın AB menşeli ürünlerle eşit muameleye tabi tutulması ve malların serbest dolaşımı ilkesi kapsamında ithalat kontrollerine tabi tutulmaması gerekmektedir. Bu kapsamda, Türkiye'de üretilen ürünler, AB'de üretilmiş ürünlere eşdeğer güvenlik ve kalite düzeyini sağlamaktadır.

AB teknik mevzuatına ilişkin ayrıntılı bilgi edinmek için (abteknik@ticaret.gov.tr) adresinden irtibata geçilebilir.

AB ve Ürün Standartları

Bazı ürünler menşesine bakılmaksızın Avrupa Birliği'nin getirdiği zorunluluklar sebebiyle birtakım mevzuatlarla sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, bütün Birlik ülkeleri için özellikle adil rekabeti destekleyici çeşitli garanti sistemleri bulunmaktadır. ISO 9000 serisi ve HACCP kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. Çevre üzerine ISO 14000 serisi ve OHSAS 18001 teknik özelliklerine göre iş kazalarını önleme sertifikası da her geçen gün daha önem kazanmıştır. GLOBALGAP (eski adıyla EUREPGAP) sertifikasının alınması zorunlu olmamakla birlikte ürün satın almada tercih nedenidir.

AB kuralları gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB pazarına girebilmesi için AB teknik mevzuatına uyumlu olması gerekmektedir. CE işareti bu kapsamdaki uygulamalardan biridir. Birçok sanayi ürünü CE İşareti (https://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking_en) bulunması zorunludur. Ürünlerin, CE işareti olarak piyasaya sunulmasından imalatçı sorumludur. Ancak, eğer imalatçı ya da imalatçının yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Diğer bir anlatımla, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB mevzuatına uygunluğunu temin etmek zorundadır.

Ürünlerin piyasaya arz edilmesine ilişkin akreditasyon ve piyasa gözetimi ve denetimi işlemleri AB'nin 765/2008/EC sayılı Tüzüğü ile 2019/1020/EU sayılı Tüzüğü'ne göre yürütülmektedir. Anılan mevzuat, AB gümrüklerinde kontrolleri, CE İşareti ve akreditasyonun yanı sıra üye devletlerde piyasa gözetimi ve denetimine yönelik hükümler ihtiva etmekte olup üye ülkeler tarafından işbirliği içinde uygulanmaktadır.

AB genelinde gıda ile ilgili genel prensiplerin ve temel düzenlemelerin çerçevesini belirleyen 178/2002/EC sayılı Tüzük doğrultusunda Genel Gıda Yasası uygulanmaktadır. 2002 tarihli düzenlemeyle, aynı zamanda, AB Gıda Güvenliği Otoritesi kurularak gıda güvenliği konusunda uygulanması zorunlu prosedürler belirlenmiştir. Genel Gıda Yasası, gıdaların izlenebilirliği konusunda da hükümler içermektedir ve düzenlediği ana başlıklar Ocak 2005 tarihinde uygulamaya girmiştir.

Üçüncü ülkelerden ithal edilen taze meyve ve sebzelerin sevkiyatının AB pazarlama standartları ve diğer eşdeğer standartlara uygun olması gerekmektedir. Bu yönde, 543/2011/EU sayılı Tüzük taze meyve ve sebze ithalatı ile ilgili genel ve spesifik pazarlama standartlarını belirlemektedir.

İspanyol Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı (<https://www.mincotur.gob.es/en-US/Paginas/index.aspx>) sanayi ürünlerinin sertifikasyonu, standardının geliştirilmesi ve tasdik işlemlerinin yürütülmesinden sorumlu olan kuruluştur.

İspanyol Standartları UNE-İspanyol Standartlar Birliği (<https://www.en.une.org/>) (önceden AENOR) tarafından oluşturulmaktadır.

İspanya'da gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır. Bu anlamda herhangi bir AB ülkesinde serbest dolaşıma giren bir gıda ürününün herhangi başka bir teste tabi tutulmadan İspanya'ya ithalatı ve iç pazarda satışı mümkün olmaktadır.

AB genelinde piyasaya sunulan taze meyve ve sebze ürünlerinin kalite ve etiketlemelerine ilişkin pazarlama standartları AB Ortak Tarım Politikası çerçevesinde hazırlanan EC 2200/96 sayılı kararname ile 28 Ekim 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu mevzuatla öngörülen standartlara sahip olmayan ürünler piyasaya sunulmamakta ve piyasadan toplatılmaktadır. AB pazarlama standart düzenlemeleri çerçevesinde kalite standartları belirlenmiş diğer ürünler arasında taze ve soğutulmuş balık (EC 2406/1996), yumurta (EC 1028/2006), zeytinyağı (EC 1019/2002) ile sert kabuklu meyveler arasında kabuklu fındık (EC 1284/2002) ve kabuklu ceviz bulunmaktadır.

Gıda ürünleri söz konusu olduğunda, hem AB düzeyinde hem de ulusal düzeyde çok sayıda düzenleme bulunmaktadır. Bunlardan en genel olanları aşağıda özetlenmiştir.

AB düzeyinde, (EC) 178/2002 sayılı Tüzük, gıda yasasına ilişkin genel ilke ve hedefleri ortaya koymaktadır. 2019/1381 sayılı Yönetmelik, gıda zincirindeki AB risk değerlendirmesinin şeffaflığı ve sürdürülebilirliği ile ilgilidir. 2019 yılı Aralık ayından bu yana, 882/2004 sayılı Yönetmeliği yürürlükten kaldıran 2017/625 sayılı Yönetmelik, uyumlaştırılmış gıda kontrollerine ilişkin kuralları belirlemektedir.

İspanya'da, 2011 yılı Temmuz ayında yayınlanan Gıda Güvenliği ve Beslenme Yasası (17/2011 sayılı Yasa), İspanya'nın temel gıda ve yem düzenlemelerini özetlemektedir. Bu yasa, AB Yönetmelikleri ve Direktiflerine dayanmaktadır ve fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikelerin tespiti ve ortadan kaldırılması gibi geleneksel gıda güvenliği yönlerinin yanı sıra obezite önleme ve gıda reklamı kuralları gibi diğer yeni konuları içermektedir. Yerli ve ithal ürünler için aynı şekilde geçerlidir.

İspanyol Gıda Güvenliği ve Beslenme Yasası, gıda güvenliği için temel tanımlar, hedefler ve ilkeler belirler. Aynı zamanda, gıda düzenlemesinden sorumlu farklı kamu idareleri arasındaki prosedürlerle ilgili kuralları ve koordinasyon mekanizmalarını da tanımlar. Genel gıda güvenliği ve sağlığını koruma kurallarını belirler, şüpheli gıdaların denetim ve muayene ücretlerini, alıkoyma ve el koyma kurallarını düzenler ve ihlalleri sınıflandırır.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

UNE (İspanyol Standartlar Birliği: <https://www.en.une.org>), 2017 yılında kurulmuş ve İspanyol makamları tarafından tek ulusal standardizasyon kuruluşu olarak belirlenmiş özel, çok sektörlü ve kar amacı gütmeyen bir kurumdur. UNE'nin amacı firmaların ürünlerinin, hizmetlerinin ve işleyişlerinin rekabet gücünü arttırmakla beraber tüm bunların güvenli bir ortamda uygulanmasını sağlamaya katkıda bulunmaktır. Ayrıca UNE, insanların, tüketicilerin ve çevrenin korunması, engelli insanların entegrasyonu, sosyal sorumluluğun geliştirilmesi ve iş riski kontrolünün iyileştirilmesi gibi konulara da destek olmayı amaçlamaktadır.

ENAC (Entidad Nacional de Acreditación – National Accreditation Entity), ise Ulusal Akreditasyon Kurumu'dur. Ülkedeki uygunluk değerlendirme kuruluşlarının teknik yeterliliğini resmi olarak onaylar. Bu kuruluşlar; laboratuvarlar, denetim kuruluşları, gözetim şirketleri, belgelendirme kuruluşları vb. gibidir.

Ulusal düzeyde, İspanyol Bakanlıkların yanı sıra Özerk Bölgeler ve yerel yönetimler ENAC akreditasyonlarını kullanmaktadır. ENAC aynı zamanda İspanyol Tarım Bakanlığı tarafından tarımsal ürünlerin bitki sağlık kriterlerine uygunluğunu test eden laboratuvarların İyi Laboratuvar Uygulamalarına uygunluğunu değerlendirmeye yetkili kuruluş olarak belirlenmiştir.

Uygunluk Değerlendirme

AB ve Uygunluk Değerlendirme

Standartlara uygunluk değerlendirme adımı AB mevzuatına uygunluğun sağlanmasında zorunlu bir adımdır. Burada amaç üretimin her aşamasında gerekli koşullara uyumun sağlanması ve nihai ürünün kabulünün kolaylaştırılmasıdır.

AB ürün mevzuatı üreticilere ürünlerinin kullanımı sırasında oluşabilecek risk düzeyine göre uygunluk değerlendirme aşamasında bir miktar seçme hakkı sunmaktadır. Bu seçenekler öz sertifikasyon, tip inceleme ve ürün kalite kontrol sistemi, tam kalite güvencesi olabilmektedir.

AB üyesi ülkelerin uygunluk değerlendirme kuruluşları listesi AB Komisyonu web sitesinde yer almaktadır: (NANDO- <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/>)

Nihai ürünün pazara girişini kolaylaştırmayı sağlayan bazı zorunlu olmayan değerlendirme programları da bulunmaktadır. Bunlar hakkında bilgi CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi), CENELEC-Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi (<https://www.cenelec.eu/Pages/default.aspx>) ve ETSI-Avrupa Telekomünikasyon Standartları Kurumu'ndan (<https://www.etsi.org/>) temin edilebilir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

AB ve Ambalaj, Paketleme, Etiketleme

Tüketicinin korunması göz önünde tutularak, AB içerisinde sadece AB etiketleme mevzuatına uyan ürünlerin pazarlanmasına izin verilmektedir. AB etiketleme mevzuatı, gıda, ev gereçleri, ayakkabı, tekstil vb. sektörler için zorunlu etiketleme standartları koymaktadır.

Paketleme ve ambalajlama, tüketici sağlığı ve çevrenin korunması amacıyla, AB tarafından belirlenen kurallara uygun yapılmak zorundadır. Paketleme ve ambalajlamaya ilişkin temel AB mevzuatı şunlardır:

- Direktif 94/62/EC (OJ L-365 31/12/1994); paketleme ve paket artıklarına dair genel kurallar.
- Tüzük 1935/2004/EC (OJ L-338 13/11/2004); gıda maddeleriyle temas eden malzemelere dair özel kurallar.
- Direktif 2000/29/EC (OJ L-169 10/07/2000); ağaç ve diğer bitkilerden yapılan paketlere uygulanacak bitki sağlığı kuralları.

AB içerisinde pazarlanan ambalajlar, çevrenin korunmasına yönelik konulan genel kuralların yanı sıra tüketici sağlığı için herhangi bir riski önlemek amaçlı özel hükümleri yerine getirmelidir (EU Labels: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/product-safety-and-requirements/eu-labels_en).

AB, üye ülkelerde gönüllülük esasına bağlı olarak, 66/2010/EC sayılı Tüzük ile Çevre Etiketleri (Eco-label) düzenlemesi geliştirmiştir. Çevre Etiketleri ile ilgili bilgi (<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>) linkinden edinilebilir.

Paketleme boyutlarını denetleyen İspanyol kuruluşu Centro Español de Metrología - CEM (Spanish Metrology Centre) (<https://www.cem.es/es>)'dir. Gıda ürünleri paketlerini ise İspanyol Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığı denetlemektedir. (<https://www.mapa.gob.es/>)

Tüketicileri en yüksek seviyede korumak amacıyla İspanya'da sadece AB etiketleme şartlarını yerine getiren ürünler satılabilmektedir. Etiketleme şartları, tüketici sağlığını, güvenliğini ve çıkarlarını en yüksek seviyede korumayı amaçlamaktadır. Etiketlerde içerik, bileşim, güvenli kullanım hakkında bilgi, özel önlemler ve ayrıca diğer belli detaylar hakkında bilgilerin yer alması gerekmektedir.

AB mevzuatı, gıda, ayakkabı, tekstil ve kozmetik ürünleri ile tıbbi cihazlar gibi belirli sektörlerin etiketlerinde uygulanması gereken standartları belirlemektedir.

İspanya'da tüketici haklarının savunulması konusundaki ana düzenleme ve diğer tamamlayıcı mevzuatın birleşmiş metni, 16 Kasım 2007 tarihli ve 1/2007 sayılı İspanya Kraliyet Kararnamesi'dir. Bu Kararname, etiketleme, sunum ve reklamla ilgili daha fazla kural içeren belirli mal ve hizmetler için ilgili düzenlemeleri ortaya koymaktadır.

Yatay nitelikteki (bir sektördeki birçok ürünü etkileyen) diğer iki önemli düzenleme, tüketicilere ve kullanıcılara doğrudan satışı amaçlanan sanayi ürünlerinin etiketlenmesi, sunumu ve reklamına ilişkin Yönetmeliği onaylayan 1468/1988 sayılı Kraliyet Kararnamesi (<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1988-28089>) ve gıda maddelerinin etiketlenmesi, sunumu ve reklamına ilişkin genel kuralları onaylayan 31 Temmuz 1999 tarih ve 1334/1999 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir. (<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1999-17996>)

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sinai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>)

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke

düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

AB ve Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Ofisi-EUIPO, AB patentinden ve kayıtlı Avrupa Birliği tasarımlarından sorumlu AB kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır (<https://euipo.europa.eu/>).

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları ile ilgili İspanya mevzuatı, diğer AB üye devletlerinin mevzuatı ile tutarlıdır. İspanya, bu alanda konuyla ilgili uluslararası anlaşmaları imzalamıştır ve bu sayede İspanya'da yaşayan ve İspanyol vatandaşı olmayanların Fikri, Sınai Mülkiyet Haklarının korunması sağlanabilmektedir. Ayrıca İspanyol vatandaşları da bu korumayı dünyanın herhangi bir ülkesinde elde edebileceklerdir. İspanya tarafından konuyla ilgili imzalanan en önemli anlaşmalar aşağıda yer almaktadır:

- DTÖ Fikri mülkiyet haklarının Ticaretle ilgili yönlerine ilişkin Anlaşma (TRIPS)
- Paris Konvansiyonu – Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)
- WIPO Patent İşbirliği Anlaşması (PCT)
- Avrupa Patent Konvansiyonu - Avrupa Patent Örgütü
- Madrid Anlaşması – WIPO
- Madrid Protokolü - WIPO
- Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Berne Sözleşmesi – WIPO

İspanya'da Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasını sağlamak için ilgili sınai mülkiyet ofisine kayıt yapılması bir ön koşuldur. (Bu ön koşul telif hakları için geçerli değildir.) İspanya "first-to-file" sistemini izlemektedir. Kayıt için ilk başvuruda bulunan kişinin öncelikli hakları olacaktır.

İyi bilinen markalar haricinde, kullanım üçüncü taraflara karşı herhangi bir hak sağlamamaktadır. Kayıt işlemi, talep edilen hak türü, sınıf sayısı ve bulunduğu bölge vb. gibi koşullara bağlı olacak miktardaki resmi ücretlerin ödenmesini kapsamaktadır.

SPTO isimli İspanya Patent ve Ticari Markalar Ofisi (www.oepm.es) farklı sınai mülkiyet türlerinin tescil kaydından ve tescil verilmesinden sorumlu olan bir kamu kuruluşudur. İspanya'da birkaç tip sınai mülkiyet hakkı bulunmaktadır:

- Sanayi Tasarımları: Ürünlerin dış görünüşlerini korumak
- Ticari markalar ve ticari isimler (Ayırt Edici İşaretler): Belirli ürün veya hizmetleri, piyasadaki diğer benzer ürünlerden ayırt etmeye yardımcı olan grafik veya payda kombinasyonlarını korumak
- Patentler ve Faydalı Modeller: Endüstriyel amaçlar için yeniden üretime ve tekrarlamaya duyarlı ürünler ve prosedürlerden oluşan buluşları korumak
- Yarı iletken topoğrafyalar: Bir entegre devreyi oluşturan farklı katmanların ve elemanların yollarını, üç boyutlu düzenlemelerini ve ara bağlantılarını, özetle topoğrafyasını oluşturan şeylerin korunması

SPTO tarafından verilen bütün haklar tüm İspanya topraklarında geçerlidir. Bunlara ek olarak AB hakları ve uluslararası haklar da bulunmaktadır. (Avrupa Birliği ticaret markası, uluslararası marka, Avrupa patenti, RCT isimli Uluslararası Patent Maruzatı, AB tasarımları, uluslararası tasarımlar)

Konuyla ilgili başvuru formları, ücretler, veri tabanları, kanunlar gibi bütün önemli bilgiler SPTO'nun web sayfasında bulunmaktadır. Bu web sayfasından aynı zamanda İngilizce bilgi alınabilir.

İspanyol Patent ve Ticari Markalar Ofisi: (<https://www.oepm.es/en/index.html>)

Daha önce de belirttiğimiz gibi SPTO'da kayıt telif hakları için geçerli değildir. Orijinal olan bütün edebi, sanatsal veya bilimsel eserler, özellikle kitaplar, müzik besteleri, görsel-işitsel eserler, projeler, planlar, grafikler, bilgisayar programları ve veri tabanları telif hakları ile korunmaktadır. İspanya'da telif hakkı korunması otomatik olup iş yaratıldığı andan itibaren geçerlidir. Öte yandan üçüncü taraflara karşı daha güçlü kanıtlar elde etmek amacıyla İspanyol Kültür Bakanlığının Telif Hakları Kaydı üzerinden çalışmalarını kayıt altına alması mümkündür.

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Kayıt İşlemleri:

(<https://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/areas/propiedadintelectual/mc/rpi/inicio.html>)

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Ofisi EUIPO'nun merkezi İspanya'nın Alicante şehrinde yer almaktadır. EUIPO, AB patentinden ve kayıtlı Avrupa Birliği tasarımlarından sorumlu AB Fikri Sınai Mülkiyet Hakları kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır.

Kaynaklar:

(<http://www.investinspain.org/>)

(<https://www.oepm.es/en/index.html>)

(<https://euipo.europa.eu/>)

Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (central purchasing units) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, marka bilinirliği, geleneksel alışkanlıklar, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını artırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir.

Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barselona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtımıcılar, aracılar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapmak yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağlı olarak son yıllarda yatırım yapmak için diğer bölgeleri tercih eden firmalar görülmektedir.

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

Son yıllarda İspanyol e-ticaret pazarı oldukça hızlı büyümüştür. Ulusal Teknoloji ve Toplum İzleme (OTSI), 2021 yılı Kasım ayında İspanyol çevrimiçi ticaret sektörüne genel bir bakış sunan "İspanya'da Çevrimiçi Alışveriş" yıllık raporunu yayınlamıştır. Bu çalışmaya göre, 2020 yılında İspanya'da çevrimiçi alışveriş yapan kişi sayısı bir önceki yıla göre %7,7 oranında artarak 26,2 milyon olmuştur. Bu rakam 2020 yılında internet kullanıcılarının %79,4'ünün mal veya hizmet satın aldığını göstermektedir. Rapora göre 2020 yılında yaklaşık 2,3 milyon kişi çevrimiçi alışverişe başlamıştır.

2020 yılında İspanya'daki B2C e-ticaret cirosu, bir önceki yıla göre %16,6'lık bir artışı temsil eden yaklaşık 58,75 milyar avro tutarındadır. B2C çevrimiçi alışverişine yapılan harcamalar son beş yılda ikiye katlanmış ve son on yılda %400 oranında artmıştır.

Giyim, ayakkabı ve aksesuarlar (%56,6), gıda dağıtımı (%42,7), sağlık ve kişisel bakım ürünleri (%35,3), elektrikli ev aletleri, mobilya, ev, DIY ve bahçe (%32), yiyecek, içecek ve ev temizlik ürünleri (%28,9) satın alan internet kullanıcılarının yüzdesine göre 2020 yılında en çok satın alınan kategoriler olmuştur. Harcama hacmi bazında yiyecek, içecek ve ev temizlik ürünleri alımları 2020 yılında toplam harcamaların en yüksek yüzdesini (%12,9) oluşturmaktadır. Bu kategoriye konaklama ve turizm (%9) ile elektrikli ev aletleri, mobilya, ev, yapı ve bahçe işleri (%8,5) izlemektedir.

Tüketici Tercihleri

İspanya'daki tüketici davranışı ve modellerine ilişkin bir izlenim elde etmek için CETELEM Tüketici İzleme'nin çalışmalarını gözden geçirmek ilgi çekici olmaktadır. Son veriler 2022 yılına ait olup dikkat çeken hususlardan bazıları aşağıda sıralanmaktadır:

- İspanyol tüketiciler tarafından son 12 ayda en çok satın alınan ürünler spor, seyahat, beyaz eşya/teknoloji ve mobil cihazlar ile ilgili olmuştur.
- Tüketiciler yaşa göre gruplandırıldığında, 35-44 yaş arası tüketiciler spor ürünleri satın alımlarında öne çıkarken, ortalamanın %81'lik genel ortalamaya kıyasla bu yaş grubundaki tüketiciler için %83'lük bir orandan bahsedilmektedir.
- En çok seyahat eden yaş grupları 25-34 ve 35-44 olmuştur.
- 25-34 yaş arası tüketiciler, hem elektronik sektörden (%68) hem de mobil cihazlardan (%62) yaptıkları alışverişlerde ortalamanın üzerinde yer almaktadır.
- Bir önceki yıla göre 14 puan artan seyahat ve 5 puanlık artış gösteren optik ürünler dışında tüm sektörlerde tüketici harcamalarının azaldığı dikkati çekmektedir.
- Ortalama harcamalara bakıldığında, 2021 yılına kıyasla ortalama 991 avro harcama ve %32'lik büyüme oranı ile seyahat sektöründe ortalama harcamalarda önemli artışlar gözlenmiştir. Seyahat sektörünü, ortalama 182 avro harcama ile spor sektörü izlemekte olup bir önceki yıla göre %17 oranında artış kaydedilmiştir.
- Tercih edilen satış kanalıyla ilgili olarak, fiziksel mağaza formatları içinde, uzmanlaşmış büyük perakendeciler, farklı ürünleri satın almak için mahalle mağazalarını/mağazaları tercih edenlere (%39) kıyasla, %61'lik oranla tüketiciler tarafından en çok tercih edilen perakendeciler olmaya devam etmiştir. Büyük perakendecilerden alışveriş yapmaya karar veren tüketicilerin en çok değer verdiği hususlar fiyat (%57), çeşitlilik (%51) ve satın alma işleminin tamamını aynı yerden yapabilme (%38) olmuştur. Öte yandan, mahalle mağazalarından alışveriş yapmaya karar veren tüketicilerin en çok değer verdiği hususlar yakınlık, davranış veya nezaket ve güven olmuştur.
- Önümüzdeki 12 ay için satın alma niyetine bakıldığında, en yüksek yüzdeler sırasıyla %76 ve %74'lük oranları ile seyahat ve spor sektörlerinde görülmektedir. Bu grupları sırasıyla %51'lik oranı ile ev aletleri ve teknoloji için ifade edilen satın alma niyetleri ve sırasıyla %47'lik oran ile mobilya/aksesuarlar ve %45'lik oran ile mobil cihazlar için ifade edilen satın alma niyetleri takip etmektedir. Geri kalan gruplar için satın alma niyetleri %40'lık oranın altında kalmaktadır.
- Önümüzdeki 12 ay boyunca İspanyol tüketiciler tarafından yapılacak en yüksek harcamanın, geçen yılki tahminden %9 oranında daha fazla olan ortalama 3.477 avroluk harcama ile ev tadilatlarına ayrılması beklenmektedir. Seyahat, 2023 yılı için 1.000 avrodan biraz fazla ortalama harcama tahmini ve %10'luk büyüme ile ikinci sırada yer almaktadır.

- Son olarak, çalışma enflasyon konusunu ele almaktadır. Ankete katılan İspanyol tüketicilerin %79'u, ekonomilerinin yüksek enflasyondan etkilendiğini belirterek, önümüzdeki aylar için planlanan bazı harcamalardan vazgeçtiklerini ifade etmiştir. Yüksek enflasyondan etkilenen ve bazı harcamalarından vazgeçenlerin %51,5'i harcamaları yapacak bütçesi olmadığını belirtirken, %47,4'ü bu harcamalar için planlanan tutarı birikime ayırmayı tercih etmektedir.

İspanyol Reklamcılık, Pazarlama ve Dijital İletişim Derneği-IAB tarafından 2022 yılı Haziran ayında yayınlanan yıllık e-ticaret raporuna göre, çevrimiçi alışveriş yapanların sayısı artarak 24,7 milyon kişiye ulaşmıştır. Bu rakam, toplam internet kullanıcılarının (16 ile 70 yaş arasındaki kişiler) %78'ini temsil etmektedir.

Diğer önemli sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- İspanya'da hibrit (çevrimiçi + fiziki) kanaldan alışveriş yapanların oranı artmaya devam etmektedir ve önümüzdeki dönem için en çok tercih edilecek seçenek olması beklenmektedir (katılımcıların %80'i durumun böyle olduğuna inanmaktadır). Yalnızca fiziki mağazalardan veya yalnızca çevrimiçi kanaldan alışveriş yapanların oranında azalış yaşanmaktadır.
- İspanyol e-ticaret kullanıcıları, önceki dönemlere göre (2021: ayda 3,8 kez ve 2020: ayda 3,5 kez) kaydedilen düşüşle ayda ortalama 2,8 kez çevrimiçi alışveriş yapmaktadır.
- Satın alma başına ortalama harcama, bir önceki yıla göre düşüş (2022 yılında 69 avroya kıyasla 2021 yılında 89 avro) kaydetmiş ve 2020 yılı seviyelerine gerilemiştir. Pandemi öncesi yıl olan 2019 yılında bu miktar biraz daha düşük (64 avro) olarak kayıtlara geçmiştir.
- Kolaylık, seçim ve fiyat, çevrimiçi alışveriş için en önemli faktörler olmaya devam etmiştir.
- En çok satın alınan ürünler sırasıyla fiziksel ürünler (giyim, kitap, mobilya vb.), hizmetler (seyahat, konaklama, restoran, kuaför vb.) ve dijital içerik (yazılım, çevrimiçi oyunlar, filmler/diziler vb.) olmuştur.
- Eğlence/kültür, moda, teknoloji/iletişim, yemek ve seyahat/konaklama bu yıl satın alınan başlıca ürün kategorileri olmuştur. Teknoloji/iletişim 3. sıraya gerilemiştir (2021 yılında 1. sıradan).
- Çevrimiçi alışveriş yapanların %60'ı, ürün bilgileri için referans olarak Amazon veya AliExpress gibi pazar yerlerine yönelmektedir.
- Çevrimiçi arama ve satın alma yapanların %64'ü bilgi edinme kanalı olarak pazar yerlerini kullanmaktadır. Bu grupta yer alan her 10 kişiden 9'u (bilgisayar veya mobil aracılığıyla) bu platformlardan alışveriş yapmaktadır.
- Uygun fiyatlar ve teklifler, belirli bir e-ticaret kanalının seçilmesinde en önemli faktör olmaya devam etmektedir. Bu faktörleri nakliye koşulları, satış sonrası hizmet ve e-ticarete duyulan güven izlemektedir.

- Siparişi teslim almak için kabul edilebilir bekleme süresi 2021 yılı ile aynı kalmıştır ve 3,2 gün olarak kayıtlara geçmiştir. Alışveriş yapanların %12'si siparişlerini 24 saat içinde (2021: %19) ve %48'i 2 gün içinde (2021: %54) teslim almak istemektedir.
- Bilgisayar, en çok kullanılan çevrimiçi alışveriş aracı olmaya devam etmektedir (%79) ve bilgisayarın ardından akıllı telefon (%59) ve tablet (%15) sıralanmaktadır.

İspanya'daki tüketici eğilimleri içinde önem kazanan başka bir konu da sürdürülebilirliktir. İspanyollar satın aldıkları ürünlerin sürdürülebilirliğini göz önünde bulundurmaktadır. Tüketicilerin gittikçe daha çok bilinçli alışveriş yaptığı birçok gıda ve işleme firmaları tarafından gözlemlenmektedir. Bu gıda ve işleme firmaları sürdürülebilir büyümeyi sağlamak amacıyla gıda atıklarını azaltmaya da dikkat etmektedir.

Son olarak, organik ürünlerin tüketimi de tüketicilerin sağlıklı gıdalara verdikleri önemin artması, çevreye saygılı, iyi lezzetli ve kaliteli ürünleri tercih nedeniyle çoğalmaktadır. Ecovalia tarafından hazırlanan ve 2021 yılında yayınlanan bir rapora göre, İspanya'da organik ürünlerin piyasa değeri 2,3 milyar avroyu aşmıştır. Organik ürün tüketimi %17 oranında artarken kişi başına harcama yılda 46,5 avroyu geçmiştir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, müşteri sadakati ve bağımlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

İspanya'daki kamu alımları alanındaki ana düzenleme Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 26 Şubat 2014 tarihli 2014/23/EU ve 2014/24/EU sayılı direktiflerini İspanya'da yürürlüğe sokan 8 Kasım 2017 tarihli ve 6/2017 sayılı Kamu Alımları Kanunu'dur.

Bu kanun 2018 yılı Mart ayında yürürlüğe girerek 5 prosedürü karşılamıştır:

1. Gerçek veya tüzel kişilerin teklif sunabileceği sözleşme şartlarının herhangi bir müzakeresi dışında olan açık prosedürler
2. İhale duyurularına cevap olarak ilgili firmaların başvurabileceği kısıtlı prosedürler
3. Yalnızca belirli koşullar altında kullanılabilen müzakere edilmiş prosedürler
4. Rekabetçi diyaloglar: seçilen adaylara bir teklif sunmaları için bir temel oluşturacak, bir veya birden fazla çözüm geliştirmek amacıyla taleplere göre seçilen adaylarla kurulan diyaloglar
5. İnovasyon ortaklıkları: Amacı yenilikçi ürünlerin, hizmetlerin veya eserlerin geliştirilmesi ve daha sonra satın alınmaları

Kamu sektörü için tedarik en iyi değer ilkesini izlemektedir. İspanya'daki kamu ihalelerinde yerli tercih veya yabancı tedarikçilere karşı ayrımcılık konusunda resmi bir politika bulunmamaktadır.

9/2017 sayılı Kanunun 65. maddesi, kamu sektörüyle sözleşme yapabilecek kuruluşların karar verme kapasitesine, gerçek veya tüzel kişiliğe, herhangi bir kamu ihalesi yasağı bulunmadığına, ekonomik/mali ve teknik/mesleki ödeme gücüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

68. maddede ise yabancı firmaların menşe ülkelerinde İspanyol firmalarının da kamu kuruluşları ile sözleşme yapabileceğini (karşılıklılık ilkesi) bir raporla kanıtlanması gerekliliğine yer verilmektedir. Söz konusu rapor, İspanya'nın yurt dışında bulunan Ekonomi ve Ticaret Ofisleri tarafından hazırlanmaktadır. Uyumlu düzenlemelere tabi sözleşmeler söz konusu olduğunda Dünya Ticaret Örgütü Kamu Alımları Anlaşması'nı imzalayan devletlerden herhangi birine ait firmalar için böyle bir rapor gerekmemektedir. (Şu anda bu anlaşma için Türkiye, gözlemci konumunda yer almaktadır.) Ayrıca AB üyesi olmayan ülkelerden firmaların ihaleye katılmaları durumunda İspanya'da bir şube açmak, temsilci atamak ve Ticaret Sicili'ne kayıt olmak istenebilmektedir.

İspanya'daki kamu ihalelerinin çoğu sadece İspanyolca dilinde hizmet veren aşağıdaki internet adresinden takip edilebilir:

Plataforma de contratación del sector Público (<https://contrataciondelestado.es/>)

Ayrıca "Supplement to the Official Journal of the European Union" isimli AB Resmi Gazetesi Eki "Tenders Electronic Daily" isimli ihale Elektronik Günlüğü yayınlanmaktadır: (<http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>)

İspanyol resmi gazetesinin web sitesinde, İspanya'nın kamu sektörü sözleşmelerini ("Código de Contratos del Sector Público") (yalnızca İspanyolca) yöneten tüm düzenlemelerini derleyen bir belge bulunmaktadır. Yukarıda bahsi geçen 9/2017 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasası, 30 Ekim 2007 tarihli ve 30/2007 sayılı Kamu Sektörü Sözleşmeleri Yasasını kısmen uygulayan 817/2009 sayılı Kraliyet Kararnamesi ve hatta savunma gibi belirli sektörlerde kamu alımları (1 Ağustos 2011 tarihli 24/2011 sayılı Kanun (https://www.boe.es/biblioteca_juridica/codigos/codigo.php?id=31&modo=2¬a=0&tab=2) gibi ilgili yasal metinleri okumak mümkündür.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

İspanya’da toplam tarımsal üretim değerinin yarısını oluşturan bitkisel üretim, AB üretiminin yaklaşık %12’sini oluşturmaktadır. Ülkenin değişik bölgelerinde hüküm süren farklı iklim şartları ve toprak özelliklerine paralel olarak tarım ürünleri de çeşitlilik göstermekte olup, ılıman Akdeniz iklimine ait bitki türlerinin yanı sıra bazı tropik türler de yetiştirilmektedir. Yaş meyve ve sebze sektöründe verim yüksek olup, toplam tarımsal üretimin %34’ünü oluşturmaktadır. Başta narenciye olmak üzere hemen her tür meyve ve sebzenin üretildiği İspanya’da üzüm bağları ve zeytinlikler de üretim miktarı ve kapladıkları alan bakımından tarımsal üretimde önemli pay sahibidir.

İspanya şarap, zeytinyağı, meyve ve sebze de önemli bir üreticidir. Seracılık sektörü çok gelişmiştir. Diğer taraftan ülke içi balık tüketiminin yüksek olmasına ve limanlarının elverişliliğine bağlı olarak balıkçılık filosu ve ilgili sanayi de çok gelişmiştir.

Yaş meyve ve sebze sektörünün verimliliği ortak tarım politikası çerçevesindeki yardımlardan en az düzeyde yararlanan bir sektör olmasına rağmen oldukça yüksektir. Ülkenin iklimi genel olarak modern ve sulu bahçe tarımına elverişlidir. Göreceli olarak verimsiz ve kuru bölgelerde üretimi yapılan tahılların ise aşırı iklim farklılıklarına karşı dayanıksız olması nedeniyle kuraklıktan en çok bu sektör etkilenmektedir.

İspanya dünyanın üçüncü büyük şarap ve en büyük zeytinyağı üreticisidir. Üreticiler kaliteli üretim ve gelişmiş pazarlama teknikleri sayesinde rekabetçi konumlarını güçlendirmektedir. Öte yandan tahıl, şeker pancarı gibi ürünlerde üreticiler ithalat baskısı altında kalmaktadır. Sektörün toplam gelirlerinin yaklaşık dörtte birini oluşturan AB desteklerine rağmen zaman zaman tarımda çeşitli krizler meydana gelmektedir.

Ülke arazisinin yaklaşık üçte biri ormanlarla kaplı olup, son yıllarda özellikle AB destekli ağaçlandırma çalışmaları sayesinde çiftçilerin tarım arazilerini ticari orman ürünlerine kaydırmaları özendirilmektedir. Ulusal Orman Planı çerçevesinde önümüzdeki 30 yılda kişi başına düşen ağaç sayısının 125’ten 250’ye çıkartılması planlanmaktadır. Bir yandan çölleşmeye ve erozyona karşı bir önlem olarak yürütülen ağaçlandırma çalışmalarının diğer yandan da tarımsal üretim fazlasını dengeleyerek çiftçilere yeni gelir kaynağı sağlanması yolunu da açacağı düşünülmektedir.

Hayvancılık toplam tarımsal üretim değerinin yaklaşık %37’sini oluşturmaktadır. Sektör, et işleme sanayi ile bağlantılı güçlü bir yapıya sahiptir. Süt ve et sığırı yetiştiriciliği hayvancılıkta önemli alt sektörlerdendir. Özellikle domuz yetiştiriciliğinde dünyada önde gelen ülkelerden birisidir. AB içinde domuz sayısı bakımından birinci sırada gelmektedir.

İspanya, Avrupa’nın en büyük balıkçılık filosuna sahiptir. Ülke bu yüksek kapasitesine rağmen, iç tüketimin çok yüksek olmasına bağlı olarak bu alanda net ithalatçıdır (kişi başına yıllık tüketim 40 kg. civarındadır).

Sanayi

İspanya sanayisinin merkezi, geleneksel olarak, metalürji sanayisinin geliştiği Bask ile endüstriyel gelişime öncü olan tekstil sektörünün geliştiği Katalunya bölgeleri olmuştur. Bask'ın, giderek önemini yitiren bazı sektörlerle bağımlı kalarak yakın zamana kadar ekonomiye dinamizm katmakta başarısız olmasına rağmen bu alanlar halen ülke geleneksel sanayisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Sanayi sektörü halen hizmetler sektörünün sadece 1/3'ü büyüklüğünde olmakla beraber, Repsol, Endesa, Iberdrola gibi ciro bakımından ülkenin en büyük firmalarının çoğu bu sektörde faaliyet göstermektedir. Sanayi içinde en önemli sektörler enerji üretimi, petrol ve kimyasallar, taşıtlar ve gıda işlemedir.

1986 yılında Avrupa Topluluğu'na katılımının ardından ülkeye yönelen yabancı yatırımların etkisiyle ülkenin sanayi temelini büyük bir kısmı yabancıların eline geçerken sektörde ciddi bir yeniden yapılanma da yaşanmıştır. Bunun bir sonucu olarak, ülke bugün çok sayıda rekabetçi alt sektöre sahip olmuştur. Özellikle otomotiv sektörünün çok güçlü olduğu İspanya, otomotiv yan sanayinde Avrupa'da dördüncü sıradadır. Ana sanayide ise dünyada sekizinci, Avrupa'da ikinci sırada bulunmaktadır. Ancak sektördeki büyük firmaların neredeyse hiçbiri İspanyollara ait değildir. 2001 yılından sonra sanayi üretimi artışı negatif seyir almaya başlamış ve bu durum sektörde istihdamın azalmasına neden olmuştur. Ülkedeki önemli diğer imalat sanayi sektörleri ise gıda sanayi, kimyasal maddeler, kağıt, tekstil ve hazır giyimdir.

Diğer taraftan imalat sanayine yönelen yabancı yatırımlarda da son yıllarda azalma görülmektedir. Asya pazarlarının gelişmesi ve AB'nin doğuya doğru genişlemesi yabancı yatırımcılar için ülkenin cazibesini azaltan faktörler olarak ortaya çıkmaktadır.

Hizmetler

Müteahhitlik Hizmetleri

İspanyol müteahhitler, özellikle inşaat sektörü başta olmak üzere uluslararası pazarlarda önemli bir rol oynamaktadır. İnşaat ve mühendislikte uzun bir uzmanlık geçmişine sahip olan İspanyol şirketleri, dünya çapında yüksek kaliteli projeler sunma konusunda bilinirliğe kavuşmuştur. İspanyol müteahhitler Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Orta Doğu ve Asya gibi bölgelerde inşaat, inşaat mühendisliği, altyapı, enerji ve su arıtma alanlarında çeşitli projeleri başarıyla tamamlamıştır. Hızlı tren, tüneller, havaalanları, köprüler, barajlar, stadyumlar, enerji santralleri gibi önemli projelere imza atmışlardır.

İspanyol müteahhitler, yenilikçi mühendislik çözümleri, ileri teknoloji kullanımı ve verimli proje yönetimi sayesinde kaliteden ödün vermeden uygun maliyetli çözümler sunmalarıyla bilinmektedir. Ayrıca, faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki yerel şirketler, tedarikçiler ve topluluklarla işbirliği yapma yaklaşımları onlara iyi bir itibar, güven inşa etme ve müşteriler ve paydaşlarla uzun vadeli ilişkiler kazandırmış ve böylece projelerinin başarısına katkıda bulunmuştur.

ENR En İyi 250 Uluslararası Müteahhitler sıralamasına göre, İspanyol ACS şirketi on bir yıldır üst üste en çok uluslararası inşaat şirketi olmuştur. Grubun 2021 mali yılında Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerdeki faaliyetlerinden elde ettiği 32,75

milyar dolarlık geliri dahil toplam 36,27 milyar dolarlık geliri olmuştur. Ayrıca şirket, 40,98 milyar dolar değerinde yeni sözleşmeler imzalamıştır.

Sıralamada yer alan diğer İspanyol şirketleri Ferrovial (10.) Técnicas Reunidas (20.), SACYR (26.), FCC (36.), OHLA (40.), Abengoa (61.), Grupo Empresarial San José (128.), Comsa Corporación (142.) ve Sener Grupo de Ingeniería(152.) olmuştur.

İspanyol firmaların en önemli altyapı projelerinden bazıları: Amerika Birleşik Devletleri'ndeki LBJ Otoyolu, Kuzey Tarrant Express ve Pocahontas Parkway, Quebec 30 Otoyolu (Montreal), Sanef Otoyollarının Fransız ağı, Avustralya Queensland'deki Legacy Way, Pedemontana-Veneta Otoyolu, Mekke-Medine hızlı tren hattı demiryolu, Kaliforniya hızlı tren hattı demiryolu. Metro sistemleri: Riyad, Lima, Panama, Quito, New York, Santiago de Şili ve Doha metro hatları. Diğer projeler ise; Panama Kanalı genişletme projesi, Monako Limanı, Norveç'te Follo Hattı, Odense Tramvayı, Heathrow Havaalanı, Mexico City Havaalanının Yeni Uluslararası Terminali, Lincolnville Metrolinx İstasyonu (Kanada), Louvre Abu Dabi, Antofagasta ve Valech'deki hastaneler (Şili), Lugano Kültür Merkezi, Atotonilco'da (Meksika) arıtma tesisi, Yeni Kahire arıtma tesisi, Perth ve Ashdod tuzdan arındırma tesisleri, Zistersdorf yakma tesisi (İngiltere), Şili'deki Los Cóndores'te hidroelektrik santralleri ve Kosta Rika'da El Torito, Polonya'da Turów enerji tesislerinin büyütülmesi ve British Columbia'daki Temiz Enerji C Proje Sahası'dır.

Turizm

2022 yılında turizmdeki güçlü toparlanma, İspanya ekonomisinin ana itici güçlerinden biri olmuştur. Sektördeki büyük şirketleri bünyesinde barındıran Exceltur'un hesaplamalarına göre, GSYİH katkısı 2019 yılına kıyasla %1,4 oranında artışla nominal olarak 159,49 milyar avro olarak gerçekleşmiş ve İspanya GSYİH'sindeki büyümenin %61'ini oluşturmuştur. 2023 yılında güçlenecek olan faaliyetlerdeki iyileşmenin arkasında, iç talebin gücü ve iki yıllık pandeminin ardından birikimleriyle seyahat etmeye hevesli uluslararası yolcuların toparlanmaya katkı sağlaması yer almaktadır.

Derneğin tahminlerine göre turizm, 2022 yılında GSYİH'nin %12,2'sini oluşturmuştur ve 2019 yılında ulaşılan %12,6'lık seviyenin altında kalmıştır. Ayrıca, turizmin 2022 yılının tamamında İspanya ekonomisinin büyümesine katkısının %60,8 olduğu tahmin edilmektedir.

Turizm şirketlerinin 2022 yılında pandemi öncesi istihdam seviyelerini yakalayarak Aralık ayını, 2019 yılına kıyasla %1,4 oranında artışla kapatması ve geçici sözleşme ile çalışan seviyelerini %8,8 oranına çekmesi, vurgulanması gereken bir başka olumlu husus olarak öne çıkmaktadır.

2022 yılında iç talep, turizm faaliyetinin canlanmasındaki ana faktör olmuştur. İspanya seyahat noktalarının tamamında genel bir iyileşme olmakla birlikte kıyı turizminin daha fazla bulunduğu özerk topluluklar, 2022 yılında en iyi performansa sahip olmuştur. Güneş ve plaj yönünden öne çıkan Balear ve Kanarya Adaları, Endülüs ve Yeşil İspanya'nın tamamı (Asturias, Kantabriya ve Galiçya) da iyi sonuçlar kaydetmiştir.

2022 yılında dış talepte de 2019 yılına kıyasla güçlü bir toparlanma yaşanmış, ziyaretçi sayısı açısından harcamalarda yoğunluk artmıştır. Bunun nedeni daha uzun konaklama (+%5,1), fiyat artışları ve daha iyi performans ile daha kaliteli turizm ürünlerinin tercih edilmesi olmuştur. Orta Avrupa pazarları, İrlanda (+%7,2), Portekiz (+%5,9), Fransa (+%0,6) ve Meksika (+%17,6) ile birlikte 2022 yılını İspanya'da gecelik otel konaklamaları açısından en yüksek toparlanma ile tamamlamıştır. Büyük pazarlardan İngiltere (%-6,8), Almanya (%-12,4) ve İtalya (%-12,9) 2019 yılı seviyelerinin hala çok uzağında bulunmaktadır.

Ulusal İstatistik Enstitüsü tarafından 2022 yılında yayınlanan verilere göre İspanya'yı, 2021 yılına göre %130 oranında artışla, toplam 71.659.281 kişi ziyaret etmiştir. Ancak henüz Covid-19 pandemisi öncesi seviyelere ulaşamamıştır (2019 yılında 83.509.153 kişi).

Madencilik

İspanya'nın madencilik sektörü antik Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Günümüzde istihdam ve ekonomiye katkı sağlayarak ülke için önemli bir sektör olmaya devam etmektedir. İspanya'nın jeolojik çeşitliliği nedeniyle, ülke toprakları çok farklı kaya ve mineral yatakları içermektedir ve bu durum da çeşitli ve önemli bir madencilik sektörüne izin vermektedir. En son resmi veriler, Ekolojik Geçiş ve Demografik Mücadele Bakanlığı tarafından "Maden İstatistikleri (2020)" belgesinde yayınlanan veriler olmuştur.

Bu belgede, İspanya'nın AB içindeki konumu vurgulanmaktadır:

- Avrupa Birliği içindeki tek sepiyolit ve selestin üreticisi.
- İlk fluorspar ve alçı üreticisi.
- İkinci en büyük potasyum tuzları ve manyezit üreticisi
- İkinci veya üçüncü en büyük bakır cevheri üreticisi ve altıncı en büyük bentonit üreticisi

Dünyanın önde gelen çatı kaplama levhası üreticisi olarak süs taşı üretiminde de çok önemli bir yere sahiptir.

Ulusal madencilik sektörü, 2020 yılında bir önceki yıla göre %8 oranında düşüşle 3 milyar avro gelir elde etmiştir. Metalik mineraller (1 milyar avro), taş ocağı ürünleri (936,6 milyon avro), endüstriyel mineraller (965,5 milyon avro), süs taşları (351,1 milyon avro) ve enerji ürünleri (13,7 milyon avro) öne çıkan ürün grupları olmuştur.

2020 yılında İspanya madencilik sektöründe toplam 29.319 adet istihdam yaratılmış olup, bunların 22.588 adedi metalik olmayan kaya ve minerallerin çıkarılmasıyla, 154 adedi enerji mineralleriyle ve 6.577 adedi ise metalik minerallerle ilgili olmuştur.

2.629 adet üretim merkezi bulunmakta olup, bunların %76,3'ü taş ocağı ürünleri, %16,7'si süs taşları, %6'sı endüstriyel mineraller ve %1'i de enerji ve metal çıkarma faaliyetlerine karşılık gelmektedir.

İstihdam açısından faaliyet büyüklüğüne göre, üretim merkezlerinin %77'si 10'dan az kişi istihdam etmekte ve bu miktar da işgücünün %28,2'sini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, 500'den fazla çalışanı olan beş maden işletmesi işgücünün %21'ini oluşturmaktadır.

Avro cinsinden değer anlamında en önemli üretimler arasında bakır, çinko ve kurşun (metalik mineraller kategorisinde), glasserit, potasyum klorür ve özel killer (endüstriyel mineraller kategorisinde), arduvaz ve granit (süs taşları kategorisinde) ve kalker, kum ve çakıl ve alçıtaşı (taş ocağı ürünleri kategorisinde) yer almaktadır.

Endülüs Bölgesi (%40) (bakır, çinko, kurşun, gümüş, deniz tuzu, mermer, jips), Kastilya ve Leon Bölgesi (%10,5) (wolfram, arduvaz, glauberit) ve Katalunya Bölgesi (%9,6) (hidrokarbonlar, potas, endüstriyel kayaçlar, tebeşir) madencilik alanında üretim açısından ülkenin en önemli özerk bölgeleridir.

Enerji

İspanya enerji sektörü, ülke yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş yaptığı için son yıllarda önemli değişiklikler geçirmiştir. Tarihsel olarak İspanya, enerji ihtiyaçlarını karşılamak için büyük ölçüde ithal fosil yakıtlara bağımlı olmuştur. Ancak ülke, fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltma ve daha sürdürülebilir ve esnek bir enerji sistemine geçiş ihtiyacının farkına varmıştır. 2019 yılı Mart ayında İspanya, İklim Değişikliği ve Enerjide Geçiş Yasası taslağı, Ulusal Entegre Enerji ve İklim Planı 2021-2030 ve Adil Geçiş Stratejisi'ni içeren Enerji ve İklim için Stratejik Çerçeve'yi Avrupa Komisyonu'na göndermiştir.

İspanyol enerji sektörü dünya genelinde olumlu bir izlenime sahip, gelişmiş bir sektördür. Ülke, özellikle yenilenebilir enerji alanında dünya lideri konumundadır. "Ulusal Entegre Enerji ve İklim Planı 2021-2030", İspanyol ekonomisinin modernizasyonu için temel oluşturmaktadır. Bu plan çerçevesinde 2030 yılı itibarı ile ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarının İspanya'nın toplam enerji üretimindeki payının %42'ye çıkarılması ve elektrik üretiminin %74'ünün yenilenebilir enerjiden karşılanması hedeflenmektedir. Ana hedef, bu payın 2050 yılında %100 olmasıdır. Ayrıca ülke, sera gazı emisyonununun 1990 yılı seviyelerine göre %20-21 oranında azaltılmasını hedeflemektedir. Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ile birlikte ülkenin enerji verimliliğinin 2030 yılına kadar %39,6 oranında artış göstermesi hedeflenmektedir.

Buna ilaveten, fosil yakıt ithalatının -özellikle petrol ve kömür- azalması ve yenilenebilir enerjinin artan kullanımı, 2017 yılında %74 olan enerji bağımlılık oranını 2030 yılında %59'a düşürerek, %15'lik bir iyileşme sağlayacaktır. Bu gelişme de İspanya'nın ulusal enerji güvenliğini güçlendirmeye yardımcı olacak ve ülkenin ticaret dengesi üzerinde olumlu bir etki yapacaktır. Spesifik olarak, ithalattaki azalmanın 2021 ile 2030 arasında yaklaşık 75 milyar avro olması beklenmektedir.

Plan, 2030 yılı için elektrik sektöründe 157 GW'lık toplam kurulu güç öngörmekte ve bunun 50 GW'ı rüzgar enerjisi; 37 GW'ı güneş fotovoltaik; 27 GW'ı kombine gaz çevrimi; 16 GW'ı hidrolik; 8 GW'ı pompalama; 7 GW'ı güneş termoelektrik; ve 3 GW'ı nükleerden oluşmaktadır.

Son olarak, 2020 yılı Kasım ayında, "2050 yılında Modern İspanyol Ekonomisi için Uzun Vadeli Strateji", Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. İspanya'nın nihai hedefi, sera gazı (GHG) emisyonlarını 1990 yılına kıyasla en geç 2050 yılına kadar %90 oranında azaltmaktır.

2022 yılında İspanya, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişte önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Red Eléctrica de España'ya (REE) göre, İspanyol elektrik sistemi, önceki yıla göre elektrik

talebindeki önemli artışa rağmen, yıl boyunca yüksek düzeyde arz güvenliğini sürdürmüştür. Bu durum, İspanyol elektrik sisteminin enerji geçişinin zorluklarına uyum sağladığının ve ülkenin yenilenebilir enerji hedeflerine ulaşma yolunda ilerleme kaydettiğinin olumlu bir göstergesi olmaktadır.

Rüzgar ve güneş fotovoltaik enerjisi elektrik üretiminde rekorlar kırarken, yenilenebilir enerji kaynakları 2022 yılında İspanyol elektrik sisteminde önemli bir rol oynamıştır. 12 Aralık 2022 tarihinde rüzgar enerjisi üretimi 21,8 GW seviyesine ulaşarak tarihsel olarak en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bu arada, 6 Temmuz 2022 tarihinde güneş fotovoltaik enerjisi de rekor kırarak 12,2 GW'lık üretimle İspanya'da bugüne kadar kaydedilen en yüksek güneş enerjisi üretimi seviyesi olmuştur. Bu rakamlar, İspanya'nın enerji portföyünde, önümüzdeki yıllarda büyümeye devam etmesi beklenen yenilenebilir enerjinin artan önemini yansıtmaktadır.

Yenilenebilir enerji hedeflerine ulaşmak için İspanyol hükümeti, 2030 yılına kadar ülkenin elektriğinin %74'ünü yenilenebilir kaynaklardan üretme hedefi belirlemiştir. Bu hedefe ulaşmak için, enerji alışverişini iyileştirmek ve yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik sistemine entegrasyonunu geliştirmek amacıyla Fransa ve Portekiz ile yeni ara bağlantıların geliştirilmesi gerekmektedir. REE'nin raporu, devam etmekte olan yeni ara bağlantıların geliştirilmesiyle bu alanda kaydedilen ilerlemeyi vurgulamaktadır.

Ara bağlantıların geliştirilmesine ilaveten İspanyol hükümeti, yenilenebilir enerji üretimini teşvik eden politikalar da uygulamıştır. Örneğin, 2022 yılı Eylül ayında İspanya, 3 GW'lık yenilenebilir enerji kapasitesi için yeni bir ihale süreci başlatmıştır. İhaleye katılım anlamında fazla talep olması, ülkede yenilenebilir enerji üretimine artan ilgiyi göstermektedir. Bu ihale, hükümetin 2030 yılı itibarıyla İspanya'nın fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltmaya ve iklim taahhütlerini yerine getirmeye yardımcı olacak 60 GW'lık yeni yenilenebilir enerji kapasitesi kurma planının bir parçasını oluşturmaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş sadece çevre için değil, ekonomi için de faydalı olmaktadır. Yenilenebilir enerji sektörü, İspanya'da istihdam yaratma ve ekonomik büyümeyi sağlama ve aynı zamanda ülkenin ithal fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltma potansiyeline sahip bir yapı arz etmektedir. Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'nın (IRENA) bir raporuna göre, İspanya'nın yenilenebilir enerjiye dayalı bir ekonomiye geçişi, 2030 yılı itibarıyla 139.000 kişilik yeni istihdam yaratabilecektir.

Yenilenebilir enerjiye geçişte kaydedilen ilerlemeye rağmen, hala ele alınması gereken problemler bulunmaktadır. Ana problemlerden biri, enerji depolama çözümlerinin geliştirilmesini ve değişken yenilenebilir enerji üretimine uyum sağlamak için elektrik şebekesinin uyarlanmasını gerektiren yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik sistemine entegrasyonudur. Bununla birlikte, 2022 yılında rekor kıran rüzgar ve güneş fotovoltaik enerji üretimi seviyeleri, İspanya'nın daha sürdürülebilir ve esnek bir enerji sistemine ulaşma yolunda doğru yolda olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak İspanya, 2022 yılında yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişte önemli ilerleme kaydetmiştir. Ülke, rüzgar ve güneş fotovoltaik enerji üretiminde rekorlar kırmıştır ve elektrik sisteminde yüksek düzeyde arz güvenliğini sürdürmüştür. Yeni ara bağlantıların ve yenilenebilir enerji kapasitesinin yanı sıra istihdam yaratma ve ekonomik büyüme potansiyeli,

yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi İspanya için cazip bir hale getirmektedir. Problemler devam ederken, 2022 yılında kaydedilen ilerleme, İspanya'nın daha sürdürülebilir ve esnek bir enerji sistemine ulaşma yolunda ilerlediğini göstermektedir.

Telekomünikasyon

Son yirmi yılda, İspanya telekomünikasyon sektörü önemli değişiklikler geçirmiştir. 1990'ların sonunda sektörün serbestleşmesi, yeni operatörlerin sektöre girmesine ve artan rekabete yol açarak tüketiciler için daha düşük fiyatları sağlamıştır. İlk rakip olarak sektöre dahil olan Jazztel'in pazara girdiği 2000 yılına kadar pazara Telefonica hakim olmuştur.

Bu tarihten sonra Vodafone, Orange ve daha yakın zamanda Masmovil ve O2 dahil olmak üzere birçok yeni operatör pazara girmiştir. Yabancı firmaların sektöre girişi, sektörün gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Vodafone, Orange ve T-Mobile, yerel operatörleri satın alarak İspanya'da güçlü bir varlık oluşturmuştur.

Son yıllarda, daha büyük operatörlerin pazar payını artırmak ve tekliflerini genişletmek için daha küçük operatörleri satın almasıyla konsolidasyona yönelik bir eğilim olmuştur. 2018 yılında Vodafone, ONO'yu satın almış ve 2020 yılında Masmovil, özel sermaye şirketlerinden oluşan bir konsorsiyum tarafından satın alınmıştır.

Önümüzdeki dönemde, İspanyol hükümetinin ülkenin telekomünikasyon sektöründe ön sıralarda yer almasını sağlamak için iddialı planları bulunmaktadır. Hükümetin Dijital İspanya 2025 planı, 2025 yılına kadar İspanyol nüfusunun tamamının yüksek hızlı geniş bant erişimine sahip olmasını ve 2025 yılı sonuna kadar tüm kentsel alanlarda 5G kapsamının mevcut olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Sonuç olarak, telekomünikasyon sektörünün serbestleştirilmesi İspanya'da rekabetin artmasına, tüketiciler için fiyatların düşmesine ve yabancı şirketlerin sektöre girişine yol açmıştır. Daha büyük operatörlerin pazar payını artırmak için daha küçük operatörleri satın almasıyla konsolidasyon da son yıllarda bir trend olmuştur.

Ulusal Piyasalar ve Rekabet Komisyonu (CNMC), İspanya'da telekomünikasyon piyasasına ilişkin istatistiksel bilgileri sağlayan ana kuruluştur. Son raporlarında aşağıdaki bilgiler öne çıkmaktadır:

- 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla, 2021 yılının aynı ayına göre %2,9 oranında artışla 50,04 milyon adet geniş bantlı mobil ses hattı bulunmaktadır. Bu rakam, söz konusu tarih itibarıyla mobil hatların %87'sinin internet erişimine sahip olduğu anlamına gelmektedir.
- İspanya'daki toplam cep telefonu hattı sayısı, bir yıl öncesine kıyasla %3,2 oranında artışla 57,71 milyon adet olmuştur.
- 2022 yılı sonunda üç ana operatör, pazardaki toplam mobil hatların %72,2'sini temsil etmektedir.
- Toplam 18,1 milyon sabit telefon hattı bulunmaktadır.
- Ev fiber optik (FTTH) hatların toplam sayısı 13,7 milyona ulaşmıştır. Toplam FTTH hatlarının %36,6'sı Movistar'a ait olup üç ana operatör Movistar, Orange (Jazztel dahil) ve Vodafone (Ono dahil), toplam hatların %76'sına sahip bulunmaktadır. İspanya'daki sabit geniş bant hatlarının %82'si fiber hattan oluşmaktadır.

Ulusal İstatistik Enstitüsü de İspanya'daki BİT sektörünün durumuna ilişkin raporlar yayınlamaktadır. Son rapor, hane halkı hakkında aşağıdaki hususları vurgulamaktadır:

- Cep telefonları neredeyse tüm hanelerde mevcut (%99,5, 2021 yılı ile aynı) bulunmaktadır. Buna karşılık, sabit telefonların sayısı azalmaya devam etmektedir ve hanelerin %62,5'inde mevcuttur (2021 yılına kıyasla 4,7 puan daha az).

- 16 ila 74 yaş arası en az bir ferdi olan toplam 16,3 milyon hane (toplamın %96,1'i) sabit ve/veya mobil geniş bant internet erişimine sahiptir. Başlıca geniş bant bağlantı türü, hanelerin %83'ünde (mobil bağlantıya sahip olup olmadıklarına bakılmaksızın) bulunan sabit bağlantılar (fiber optik veya kablo ağı, ADSL olmuştur. Öte yandan, hanelerin %13,1'i ise internete yalnızca mobil bağlantı (3G, 4G, 5G) üzerinden erişmektedir.

Şirketlere ilişkin olarak aşağıdaki hususlar öne çıkmaktadır:

- 10 ve üzeri çalışanı olan şirketlerde çalışanların %66,1'i bilgisayarları iş amaçlı kullanmaktadır. Bunların %61,1'i internet bağlantısı olan bilgisayarları kullanmaktadır.

- İnternet bağlantısı olan şirketlerin %67,3'ü sosyal medya kullanmaktadır. Bu kullanım hizmetler sektöründe (%71,7) daha yoğundur.

- İnternet bağlantısı olan şirketlerin %78,5'inin web sitesi veya web sayfası bulunmaktadır. Sanayi ve hizmetler sektörlerinde bu oran %80'i aşmaktadır.

- En çok kullanılan teknolojiler BİT güvenlik önlemleri ve uzaktan erişimdir. Şirketlerin %90'ı şirkette bazı BİT güvenlik önlemi uygularken, %80'i çalışanlarının e-postaya, belgelere veya şirket uygulamalarına uzaktan erişmesine olanak tanıyan teknolojiler kullanmaktadır. En az kullanılan teknolojiler sırasıyla şirketlerin %8,3'ü ve %12,6'sı tarafından kullanılan robotlar ve Yapay Zekadır (AI). Sanayi sektöründe en az kullanılan teknoloji büyük veri analizidir (%9,8).

Avrupa Komisyonu, 2014 yılından bu yana AB Üye Devletlerinin dijital ilerlemesini Dijital Ekonomi ve Toplum Endeksi (DESI) raporları aracılığıyla izlemektedir. Raporun 2022 yılı versiyonu, İspanya'nın 27 AB Üye Devleti arasında 7. sırada yer aldığını göstermektedir. Bu durum, özellikle dijital teknoloji, dijital kamu hizmetleri ve beşeri sermayenin entegrasyonu alanlarında önceki yıllara göre bir gelişme olduğunu göstermektedir.

İspanya, bağlantı açısından lider bir ülke konumundadır ve üst üste ikinci kez 3. sırada yer almıştır. Çok yüksek kapasiteli ağların (VHCN) piyasaya sürülmesinde ilerleme kaydetmeye devam etmektedir ve Dijital On Yıl bağlantı hedeflerine ulaşmak ve kentsel ve kırsal alanlar arasındaki dijital farklılığı azaltmak için stratejik reformlara ve yatırımlara yönelmektedir. Bu konu önem arz etmektedir çünkü bağlanabilirlik, insanların ve işletmelerin dijitalleşmenin faydalarına erişmesini sağlayan dijital ilerlemenin çok önemli bir yönünü teşkil etmektedir.

İnsan sermayesi açısından İspanya, temel dijital becerilerde nispeten iyi bir performans sergilemektedir. İspanya'da en azından temel dijital becerilere sahip kişilerin sayısı AB ortalamasının üzerindedir ve son yıllarda önemli ölçüde artmıştır. Ancak İspanya, BİT uzmanları ve BİT mezunlarının oranında AB ortalamasının altında kalmaktadır. Gelişmiş dijital uzmanların bu eksikliği, ülkenin büyüme beklentilerini engellemekte ve özellikle KOBİ'ler ve mikro işletmeler için üretkenliği kısıtlamaktadır.

Bu durumu ele almak için İspanya, özellikle KOBİ'lerin çalışanları için dijital becerilerin edinilmesini desteklemek amacıyla Kurtarma ve Dayanıklılık Planında (RRP) çeşitli önlemlerin ana hatlarını çizmiştir. Buna ilaveten, siber güvenlik veya yapay zeka (AI) gibi teknolojiye özgü diğer girişimlerin, BİT uzmanları için işgücü piyasasındaki boşluğu ve BİT çalışanı cinsiyet farkını azaltması beklenmektedir.

Dijital teknolojilerin entegrasyonu konusunda, temel düzeyde dijital yoğunluğa sahip ve sosyal medyayı kullanan KOBİ'lerin oranı AB ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Ancak İspanya'daki işletmeler, bulut veya büyük veri gibi yeni ve gelişmiş teknolojilerde hâlâ geride kalmaktadır. Dijital alanında eğitilmiş çalışan kesiminin bulunmaması, dijital teknolojilerin İspanyol işletmelerine, özellikle de daha fazla gelişmek ve dijital ekonomide daha rekabetçi hale gelmek için dijital becerilere sahip profesyonellere ihtiyaç duyan KOBİ'ler ve mikro işletmelere entegrasyonunu engellemektedir.

Dijital alanlarda yenilikleri ve girişimciliği artırmak için İspanya, KOBİ Dijitalleşme Planı 2021-2025'i uygulamaya koymuştur. Buna ilaveten, İspanya Girişimci Ulus ve Dijital Haklar Şartı gibi diğer ilgili politikalar ve stratejiler zaten yürürlükte bulunmaktadır ve Start-up Yasası halihazırda geliştirilme aşamasındadır.

İspanya, işletmeler ve vatandaş için daha erişilebilir hale getirmek için kamu yönetimini modernize etmeye kararlı gözükmektedir. Özellikle sağlık, dijital tanımlama, siber güvenlik, mobil uygulamalar ve yapay zekayı kamu sektörüne entegre etme alanlarında proaktif olarak yeni dijital hizmetler geliştirmektedir. İspanya geleneksel olarak dijital kamu hizmetlerinde öncü olmuştur ve teknolojinin ve insanların ihtiyaçlarının hızlı gelişimine yanıt vermek için yeni hizmetler ve altyapılar uygulamaya devam etmektedir.

Son olarak, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinin ardından İspanya, ulusal siber güvenlik stratejisinin güncellenmesi ve güçlendirilmesi ve 5G dağıtımını güvence altına almak için AB tavsiyeleriyle uyumlu önlemlerin alınması gibi acil önlemleri belirleyen bir ulusal müdahale planını kabul etmiştir. Siber güvenlik farkındalığını artırmak ve dezenformasyonla mücadele etmek için birkaç önemli iletişim kampanyası da başlatılmıştır.

Genel olarak, 2022 DESI raporu, İspanya'nın özellikle bağlanabilirlik, insan sermayesi ve dijital kamu hizmetleri alanlarında dijitalleşmede ilerleme kaydettiğini göstermektedir. Bununla birlikte, dijital teknolojilerin entegrasyonunda, özellikle KOBİ'lerde ve mikro işletmelerde hala iyileştirme için alan bulunmaktadır. Yeni politikaların ve stratejilerin uygulamaya konması ve dijitalleşme alanında devam eden yatırımlarla İspanya, önümüzdeki yıllarda dijital ilerlemesini sürdürmek için iyi bir konuma sahiptir.

Ulaştırma

Mevcut karayolu ağıyla ilgili en son veriler 31 Aralık 2021 tarihli olup, Ulaştırma, Hareketlilik ve Kentsel Gündem Bakanlığı tarafından web sitesinde yayınlanmaktadır. Bu tarih itibarıyla İspanya'da 26.459 km'lik kısmı Ulaştırma, Hareketlilik ve Kentsel Gündem Bakanlığı (Devlet Karayolu Ağı İspanyolca'da Red de Carreteras del Estado- RCE- olarak anılır) tarafından yönetilen 165.375 km'lik karayolu ağı bulunmaktadır ve toplam trafiğin %52,5'ini ve yoğun trafiğin %64,57'sini oluşturmaktadır. Buna ilaveten, trafiğin %42'sini oluşturan ve Özerk Topluluklar tarafından yönetilen 71.145 km'lik kısım ile İl Meclisleri tarafından yönetilen 67.770 km'lik (trafiğin kalan %5,5'ini temsil eden) kısım bulunmaktadır.

Bu karayolu ağına ilaveten belediyeler, 361.517 km'si şehirlerarası olmak üzere 489.698 km'lik karayolundan sorumludur. Son olarak, diğer kuruluşlara bağlı 11.355 km'lik karayolu ağı

bulunmaktadır. Söz konusu büyük miktardaki karayolu ağı için resmi trafik ölçümleri bulunmamaktadır. Ancak toplam içindeki ağırlığı çok küçük bir miktarı teşkil etmektedir (Karayolları Genel Müdürlüğü'nün tahminlerine göre, toplamın %10'unu geçmemektedir). Tüm ağın 17.551 km'lik kısmı, 12.165 km'si (31 Aralık 2021 itibariyle) RCE'ye ait olan yüksek kapasiteli yollardan (ücretli otoyollar, ücretsiz otoyollar, otoyollar ve çok şeritli yollar) oluşmaktadır.

İspanyol demiryolu ağı hem yolcu hem de yük taşımacılığı hizmetleri sağlayan, ülkenin ulaşım altyapısının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ağ, devlete ait Renfe (AVE, Alvia, Avant ve Avlo gibi çeşitli markalarla) ile AVLO ve IRYO gibi birkaç özel operatör dahil olmak üzere bir dizi şirket tarafından işletilmektedir. Son yıllarda İspanyol hükümeti, altyapıyı modernize etmeye, ağın güvenilirliğini ve kapasitesini artırmaya ve seyahat sürelerini kısaltmaya odaklanarak demiryolu ağına önemli yatırımlar yapmıştır.

İspanyol demiryolu ağındaki en önemli gelişmelerden biri, son yıllarda hızla büyüyen yüksek hızlı demiryolu (HSR) sistemidir. 2023 yılının başında İspanya'nın yüksek hızlı demiryolu ağı 4.000 km'yi aşarak, işletim halindeki yüksek hızlı demiryolu miktarı açısından Avrupa'da birinci ve Çin'den sonra dünyada ikinci olmuştur. Plan, 2021 ile 2025 yılları arasında koridorlara ve istasyonlara 12 milyar avroyu aşan yatırımlarla bu yönde genişlemeye devam etmektedir. Bu taahhüt, AB'nin Yeni Nesil fonları çerçevesindeki Dönüşüm, Kurtarma ve Dayanıklılık Planı ile güçlendirilmektedir. Halihazırda yüksek hızlı trenlerin bulunduğu şehirler Alicante, Albacete, Barcelona, Burgos, Castellón, Ciudad Real, Córdoba, Cuenca, Girona, Granada, Guadalajara, Huesca, León, Lleida, Madrid, Málaga, Murcia, Ourense, Palencia, Segovia, Sevilla, Tarragona, Valensiya, Valladolid, Zamora ve Zaragoza olarak sıralanmaktadır.

Son gelişmeler arasında Madrid-Galiçya yüksek hızlı hattının 2021 yılında tamamlanması, 2022 yılında Mursiya ve Burgos bağlantılarının açılması ve Extremadura (Plasencia-Badajoz) hattının ilk aşaması yer almaktadır. 2023 yılı için ADIF (demiryolu altyapı yöneticisi), Asturias'a yüksek hızlı tren getirecek olan Pajares varyantının açılışı da dahil olmak üzere birkaç yeni proje planlamıştır. Bu altyapılar, ülkenin ana şehirleri arasında tek bir çapraz ağ oluşturarak tüm yüksek hızlı koridorların bağlanmasına izin vermektedir.

Yük taşımacılığı, İspanya demiryolu ağının bir diğer önemli bileşenidir. 2021 yılında (en son istatistikler), 20 milyon tonun üzerinde mal demiryolu ile taşınmıştır ve bu trafiğin çoğunluğu (%75) uluslararası taşımacılığa ayrılmıştır. Demiryolu ile taşınan başlıca mal türleri intermodal konteynerler, mineraller ve kimyasallar olmuştur. İspanyol hükümeti demiryolu yük taşımacılığının önemini kabul etmiştir ve yeni demiryolu yük koridorlarının geliştirilmesi ve demiryolu ile lojistik sektörlerinin entegrasyonu dahil olmak üzere demiryolu taşımacılığı sektörünün verimliliğini ve rekabet gücünü artırmak için adımlar atmıştır.

Son yıllarda yapılan yatırımlara rağmen, İspanyol demiryolu ağını bekleyen bazı zorluklar bulunmaktadır. Ana zorluklardan biri, ağın demiryolu hizmetlerine yönelik artan talebi karşılayabilmesini sağlamak için altyapıya ve vagonlara daha fazla yatırım yapılması ihtiyacıdır. Diğer bir zorluk, özellikle yüksek hızlı ve geleneksel demiryolu ağları ile ilgili olarak, farklı demiryolu operatörlerinin entegrasyonunu geliştirme ihtiyacıdır. Bununla birlikte, İspanyol demiryolu ağı, önümüzdeki yıllarda daha fazla büyüme ve gelişme potansiyeli ile ülkenin ulaşım altyapısının önemli ve büyüyen bir parçası olmaya devam etmektedir.

İspanya, Avrupa Birliği'ndeki en uzun sahil şeridine (8.000 km) sahip ülke konumundadır. Buna ilaveten, dünyanın en önemli deniz yollarından birinin eksenine olan coğrafi yakınlığı, uluslararası deniz taşımacılığı için stratejik bir alan ve güney Avrupa için bir lojistik merkez olarak fayda sağlamaktadır. İspanyol devletine ait liman sistemi, 28 Liman Otoritesi tarafından yönetilen 46 genel limandan oluşmaktadır. Devlet Limanları Kurumu, Ulaştırma, Hareketlilik ve Kentsel Gündem Bakanlığı bünyesindeki bir organdır ve Hükümetin liman politikasının uygulanmasından sorumludur.

Limnlar, ihracatın yaklaşık %60'ını ve ithalatın %85'ini, İspanya'nın Avrupa Birliği ile olan dış ticaretinin %53'ünü ve üçüncü ülkelerle olan ticaretin %96'sını oluşturan lojistik ve ulaşım zincirlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Buna ilaveten, liman sistemi, İspanya GSYİH'sının %1,1'ini oluşturan ulaşım sektörünün GSYİH'sının yaklaşık %20'sine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, 35.000'den fazla doğrudan istihdamı ve 110.000'den fazla dolaylı istihdamı desteklemektedir. Hacim bakımından en önemli limanlar Algeciras, Valencia, Barcelona, Cartagena ve Huelva'dır.

AENA (Aeropuertos Españoles y Navegación Aérea), İspanya'daki havalimanlarını ve hava seyrüsefer hizmetlerini yönetmek ve işletmekten sorumlu İspanyol kamu şirkettir. Halihazırda AENA, Madrid-Barajas Adolfo Suárez Havaalanı ve Barcelona-El Prat Havaalanı gibi ülkenin en işlek havalimanlarından bazıları da dahil olmak üzere İspanya'da 48 kamu havalimanını yönetmektedir. AENA aynı zamanda havalimanı tesislerinde hava trafik kontrolü, güvenlik, bakım ve ticari faaliyetler gibi diğer hizmetlerin yönetiminden de sorumludur. Yukarıda bahsedilen 48 adet havalimanı dışında, belirli Özerk Toplulukların yetkilileri tarafından yönetilen 3 adet kamu havalimanı bulunmaktadır (Örnek: Andorra-La Seu (LEU) (Katalunya Bölgesi))

AENA tarafından yönetilen İspanyol havalimanları, 2022 yılında pandemi öncesi yıl olan 2019 yılına kıyasla daha az yolcu kabul etmiştir. Havalimanı yönetiminin sağladığı verilere göre 2022 yılında 243.681.775 adet yolcu kabul edilmiştir. Bu rakam pandemi öncesi rakamlardan %12,5 oranında daha düşük bir seviyeye işaret etmektedir. 2022 yılında kaydedilen toplam yolcu sayısının 82.319.704 adedi iç hatlarda (2019 yılına kıyasla %3,8 oranında daha az), 160.561.605 adedi ise dış hatlarda (2019 yılına kıyasla %15 oranında daha az) seyahat etmiştir. 2022 yılında Adolfo Suárez Madrid-Barajas Havalimanı 50.633.652 adet yolcu ile hava ulaşımında en yüksek yolcu sayısına sahip olurken, 41.639.622 adet yolcu ile Josep Tarradellas Barcelona-El Prat Havalimanı, 28.573.364 adet yolcu ile Palma de Mallorca ve 18.457.194 adet yolcu ile Málaga-Costa del Sol sıralamada üst sıralarda yer almıştır.

Öte yandan kargo trafiğinde 2019 yılına kıyasla %6,5 oranında düşüşle 1.000.356 ton mal taşınmıştır. 2022 yılında en yüksek kargo trafiğinin kaydedildiği dört havalimanı toplam 566.373 ton ile Adolfo Suárez Madrid-Barajas, 155.600 tonla Josep Tarradellas Barcelona-El Prat, 126.957 tonla Zaragoza ve 73.620 tonla Vitoria olmuştur.

İspanya'nın "Kurtarma, Dönüşüm ve Dayanıklılık Planı", COVID-19 salgınının ardından ülke ekonomisini güçlendirmeyi amaçlayan kapsamlı bir programdır. Ana odak alanlarından biri, yollar, limanlar, demiryolları ve havaalanları dahil olmak üzere altyapı geliştirmedir. İspanya'nın altyapısını geliştirmek için plan, modernizasyona, genişlemeye ve

sürdürülebilirliğe yatırım yapmayı hedeflemektedir. Bu durum, yeni otoyollar, mevcut yolların genişletilmesi ve iyileştirilmiş yol güvenliği önlemleri ile İspanya'nın karayolu ağının geliştirilmesi ve modernizasyonuna önemli bir yatırımı içermektedir. Plan ayrıca elektrikli araçlar, bisiklet altyapısı ve toplu taşıma gibi sürdürülebilir ulaşım modlarına yapılan yatırımları vurgulamaktadır.

Liman altyapısına yapılan yatırımlar, liman operasyonlarını iyileştirecek, verimliliği artıracak ve sürdürülebilir deniz taşımacılığını teşvik edecektir. Bu yatırımlar, liman tesislerinin modernizasyonu ve dijitalleştirilmesinin yanı sıra diğer ulaşım modlarıyla daha iyi bağlantı için intermodal taşıma sistemlerini içermektedir. Emisyonların azaltılması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının benimsenmesi gibi sürdürülebilirlik önlemleri de planın bir parçasını oluşturmaktadır.

Plan ayrıca, yüksek hızlı demiryolu ağının genişletilmesi ve modernizasyonu, bölgesel ve yerel demiryolu bağlantılarının iyileştirilmesi ve sürdürülebilir demiryolu taşımacılığının teşvik edilmesi yatırımları ile İspanya'nın demiryolu altyapısını iyileştirmeye yönelik önlemleri de içermektedir. Bu önlemler arasında demiryolu hatlarının elektrifikasyonu, gelişmiş sinyalizasyon ve iletişim sistemlerinin uygulanması ve yeni intermodal ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi bulunmaktadır.

Son olarak, İspanya havalimanlarının geliştirilmesi ve modernizasyonuna yönelik yatırımlar, havalimanı kapasitesini iyileştirmeyi, karbon emisyonlarını azaltmayı ve yolcu deneyimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Plan, havalimanı tesislerinin genişletilmesini, sürdürülebilir havacılık önlemlerinin uygulanmasını ve havalimanı operasyonlarını iyileştirmek için yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesini vurgulamaktadır.

2023 yılı için Ulaştırma, Hareketlilik ve Kentsel Gündem Bakanlığı'nın 21,27 milyar avroluk bir bütçesi bulunmaktadır (2023 Genel Devlet Bütçelerine göre). Bu bütçe, 2022 yılına kıyasla %9 oranında bir artışa tekabül etmektedir. Söz konusu bütçe konut, altyapı ve hareketlilik yatırımları için 16,55 milyar avroluk bir miktarı içermektedir. Yatırımlar hem doğrudan bakanlık tarafından hem de özerk topluluklar ve yerel kuruluşlar aracılığıyla yapılacaktır. Bu amaçlar için toplam 4,1 milyar avro aktarılacaktır.

Toplam bütçenin 11,79 milyar avroluk kısmı (%7'lik artışla), bölgesel uyum politikasını geliştirmek için altyapı yatırımlarına tahsis edilecektir. Konut alanı, diğer kalemlerin yanı sıra sosyal konutların rehabilitasyonu ve inşasına yönelik yatırımları kapsayacak şekilde yaklaşık 3,46 milyar avro yatırım alacaktır. Bakanlığın bütçesinin temel amacı, sürdürülebilir ve dijital hareketliliği teşvik etmek ve sınırlı gelire sahip gençler ve aileler için insana onuruna yakışır ve enerji açısından verimli konutlara erişim sağlamaktır. Bu yatırımın 310.000 adet istihdam yaratması beklenmektedir.

Demiryolu sektörü, 2023 yılında yapılması planlanan 7,99 milyar avroluk yatırımla, bütçe tahsisatından birincil faydalanıcı olmaya devam edecektir. Bu yatırım, bakanlığın yüksek hızlı ve ana koridorlara ilişkin taahhütlerini yerine getirmesine ve konvansiyonel ağı dönüştürmesine ve iyileştirmesine olanak sağlayacaktır. Örneğin, Akdeniz Koridoru ve Atlantik Koridoru sırasıyla 1,69 milyar avro ve 1,65 milyar avroluk yatırım alacaktır. Amaç, malların ve yolcuların demiryolu taşımacılığını geliştirmek için koridorları tamamlamak ve genişletmektir.

Geleneksel ve banliyö ağı, yenilenmesi, birçok durumda elektrifikasyonu ve istasyonlarının reformu ve uyarlanması için 3,47 milyar avro yatırım alacaktır. Ayrıca, Bakanlık, 1,55 milyar avroluk tahsisatla altyapının korunmasına özel ilgi göstererek, devletin karayolu ağını korumak ve genişletmek için 2,67 milyar avro yatırım yapmayı planlamaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İspanyolların ticari ilişkilerini yakın kişisel ilişkilere paralel yürütme alışkanlıklarından dolayı, İspanya piyasasına girişte en etkili yol, yüz yüze görüşme yapmaktır. Özellikle bir dağıtıcı ya da alıcı ile ilk ilişkinin faks ya da telefon yoluyla değil, yüz yüze bir toplantı yapmak yoluyla gerçekleştirilmesi uygundur.

Buna ek olarak, İspanya Ulusal İstatistik Enstitüsü INE tarafından 2016 yılında yapılan son ankete göre 18-64 yaşları arasındaki İspanyolların %56,3'ü anadillerinden başka ikinci bir dil bilmemektedir. İspanyol nüfusunun en çok kullandığı yabancı dil %40 oranıyla İngilizce ve ardından %14 oranıyla Fransızcadır. Öte yandan bu oranlar İspanyolların kendilerini başka bir dilde ifade edebilecekleri anlamına gelmemektedir. Cambridge University Press tarafından 2017 yılında yayınlanan Cambridge Monitor Barometresi tarafından İspanyolların %44'ünün İngilizce seviyesi 'düşük' veya 'çok düşük' olarak belirtilmekte ve söz konusu oranlar İspanya'yı AB üyesi ülkeler içerisinde yabancı dil konusunda en kötü ülkeler arasında göstermektedir. İspanya, EF Education First English Proficiency Index'te 112 ülke arasında orta düzeyde yeterlilik kategorisinde 33. sırada yer almaktadır (sıralama 5 seviyeye ayrılmıştır: çok yüksek, yüksek, orta, düşük veya çok düşük) (Türkiye 70. sıradadır). Ancak Barselona ve Madrid, dünyada yüksek düzeyde dil yeterliliğine sahip iki şehir olarak öne çıkmaktadır.

Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE) tarafından 2022 yılının sonunda yayınlanan Nüfus ve Barınma Temel Özellikleri Araştırmasına göre İngilizce, İspanya'da en çok konuşulan ikinci dildir (yerleşik nüfusun %24,6'sı). Ancak bu yüzdeye hem akıcı konuşanlar hem de dili konuşmakta zorluk çekenler dahildir. Sonuç olarak, nüfusun %75,4'ü hiç İngilizce konuşmamaktadır. Ancak yaş aralığına göre önemli farklılıklar olduğunu hatırlatmakta fayda görülmektedir. 20-29 yaş arasındaki nüfus en iyi dil seviyesine sahip (% 32'si iyi seviyede ve % 12,5'i düşük seviyede) konumda bulunmaktadır.

İş dünyasında iyi seviyede İngilizce konuşan firmaların yöneticilerinin yüzdesinin de çok yüksek olmadığı unutulmamalıdır. Her ne kadar son birkaç yılda bu durum iyileşmekle beraber çok iyi İngilizce bilen ve konuşabilen yönetici sayısı İspanya genelinde çok azdır. Öte yandan firmaların büyüklüğüne, sektöre veya uluslararası pazarlardaki varlıklarına göre bu durum değişmektedir. Büyük uluslararası şirketlerde daha iyi seviyede İngilizce konuşulduğu gözlemlenmektedir. Yabancı firma yetkililerinin İspanyol meslektaşlarıyla iletişim kurarken veya toplantı yaparken bir tercüman hizmetine ihtiyaç duymaları İspanya'da normal bir uygulamadır.

Diğer taraftan İspanyol iş adamları, satın alma davranışları bakımından oldukça muhafazakâr bir portre çizmekte ve profesyonel açıdan resmi ve ciddi davranış biçimlerinden hoşlanmaktadır.

Para Kullanımı

1 Ocak 1999 tarihinden itibaren ülkenin resmi para birimi avro olarak kabul edilmekle beraber peseta da varlığını korumuştur. 1 Mart 2002 tarihinden itibaren de tüm ödemelerde sadece avro geçerli olmaktadır.

2023 yılının başında İspanya Merkez Bankası, "Nakit Kullanımındaki Alışkanlıklar Üzerine Çalışma"nın yeni bir versiyonunu yayınlamıştır. Nakit, nüfusun neredeyse tamamı (%99) tarafından kullanılan evrensel ödeme yöntemidir. Her gün her beş kişiden üçü nakit kullanmaktadır. Kartlar, ankete katılanların %86'sının ödemeler için kullandığı ve %32'sinin günlük olarak kullandığı ikinci en önemli ödeme aracıdır.

Banka havaleleri (%37), mobil cihaz ödemeleri (%19) ve PayPal gibi internet ödeme platformları (%16) çok daha düşük oranda kullanılmaktadır.

İspanya'da Bizum adında bir anlık ödeme uygulaması kullanılmakta olup çoğu banka tarafından benimsenen ortak bir çözüm olarak yer almaktadır. Cep telefonu numarası, temel ödeme hesabı (IBAN) için bir proxy olarak kullanılmaktadır. Bizum işlevleri, katılımcı bankaların çevrimiçi web sitesine ve mobil uygulamalarına entegre edilmiştir. Bu araştırmaya göre, Bizum'un kullanım düzeyi banka havaleleriyle eş seviyededir ve İspanya'da ikamet eden nüfusun %36'sı tarafından kullanılmaktadır.

Ancak, ödeme yönteminin seçiminde ve kullanım sıklığında yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyinin belirleyici olduğu unutulmamalıdır. Erkekler, 45 yaş ve üzeri kişiler ve temel eğitim düzeyine sahip kişiler nakit parayı günlük olarak daha fazla kullanmaktadır. Araştırmaya göre, yaş ilerledikçe nakit kullanımı en gençlerde %43 oranından, 54 yaş üstü kişilerde %71 oranına yükselmektedir.

İspanya Merkez Bankası'nın son verilerine göre 2022 yılının üçüncü çeyreğinde dolaşımda 41,02 milyon kredi kartı ve 47,12 milyon banka kartı bulunmaktadır.

Covid-19 pandemisi ve elektronik ödeme sistemlerini kullanma önerileri sonrasında, İspanya'da giderek artan sayıda insan mobil ödeme gibi yeni ödeme yöntemlerini denemeye teşvik edilmektedir. UniversalPay'in The Future of Payment Methods 2021 raporuna göre, tüketicilerin %47'si, akıllı telefonlarını satıcının satış noktasına (POS) yaklaştırarak bir satın alma işlemini tamamlamalarını sağlayan mobil ödeme uygulamaları nedeniyle bu yöntemi daha çok kullanmaktadır. 1000 işletme ve tüketiciyle yapılan ankete göre, her on işletmeden yedisi bu tür işlemlerin gelecekte nakitten daha yaygın hale geleceğine ve kullanımına öncelik verilmesi gerektiğine inanmaktadır.

Yeni mobil ödeme uygulamalarının yaygınlaşmasına (ve FİNTECH şirketlerinin bu alt sektördeki yüksek konsantrasyonuna) rağmen, tüketicilerin çoğunluğu hizmet sağlayıcı olarak kendi bankalarını kullanmaya devam etmektedir. Raporda toplanan verilere göre, mobil ödeme kullanıcılarının %41'i bankalarının cüzdanlarını kullanmaktadır. Tüketicilerin geri kalanı ise iki teknolojik devin uygulaması arasında neredeyse eşit olarak bölünmüş durumdadır: Apple Pay (%23,8) ve Google Play (%22,9). Son olarak, ankete katılanların %6,7'si başka bir teknolojik yenilik olan Samsung Pay'i seçmiştir. Daha önce bahsedilen ve bankalar tarafından sağlananların yanı sıra, mağaza içi ve çevrimiçi ödeme için büyük fintech'ler tarafından oluşturulan çok sayıda uygulama vardır. Bizum en yaygın olanıdır.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İspanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

Son olarak, İspanya'ya giriş noktalarında artık COVID-19 sağlık kontrolü yapılmadığı belirtilmelidir. Sağlık Bakanlığı bu konudaki bilgileri aşağıdaki sayfada güncellemiştir.

<https://www.sanidad.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov/spth.htm>

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

İspanyol hükümeti her yıl resmi tatillerin listesini yayınlamaktadır. 2023 yılı takviminde yerel yönetimler tarafından belirlenen dokuz adet ulusal resmi tatil, üç adet bölgesel resmi tatil ve iki adet yerel resmi tatil yer almaktadır.

2023 yılındaki ulusal resmi tatil günleri şu şekildedir: 6 Ocak (Epifani, Cuma), 7 Nisan (Kutsal Cuma), 1 Mayıs (İşçi Bayramı, Pazartesi), 15 Ağustos (Meryem'in Göğe Kabulü, Salı), 12 Ekim (İspanyol Ulusal Günü, Perşembe), 1 Kasım (Tüm Azizler Günü, Çarşamba), 6 Aralık (İspanyol Anayasa Günü, Çarşamba), 8 Aralık (Immaculate Conception, Cuma) ve 25 Aralık (Noel, Pazartesi)

İspanya'da bölgesel ve yerel tatiller de dahil olmak üzere resmi tatillerin tam listesine aşağıdaki web sitesinden ulaşılmaktadır:

<https://www.calendarioslaborales.com/>

Resmi makamlar hafta içi pazartesi-perşembe günleri saat 08.00 veya 09.00 ile 17.00 veya 18.00 arası çalışmaktadır. Cuma günleri ise 08.00-15.00 arası mesai uygulanmaktadır. Cuma günleri uygulanan mesai yazın her gün için uygulanmaktadır.

Söz konusu düzenlemeler hem ulusal düzeyde hem de bölgesel düzeyde geçerlidir. Ancak bölgesel düzeyde bazı farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Mesela Madrid'de işyerlerinin pazar günleri açık olmasına izin verilebilmektedir.

Özel sektörde faaliyet gösteren tipik bir İspanyol firması çalışma saatleri genelde sabah 08:30 veya 09:00 ile akşam 17:30 veya 18:00 arasındadır. Öğle yemeği arası ise bir saattir. Bir ailenin bireyleri tarafından yönetilen geleneksel orta ve küçük ölçekli İspanyol firmalarında öğle yemeği arası genelde 2 saat olduğu için akşamları daha geç işten çıkılmaktadır. Neredeyse bütün İspanyol firmaları cuma günleri saat 08:00 ile 15:00 arası çalışmaktadır.

Mahalle dükkanları, küçük esnaf ve mahalle pazarları saat 14:00 ile 17:00 arasında öğle tatili nedeniyle kapalı tutulmaktadır. Bu tip dükkanlar saat 17:00'de tekrar açılıp saat 20:30 veya 21:00'e kadar açık kalır. Hafta sonları ise bu tip dükkanlar sadece cumartesi günleri saat 14:00'e kadar açıktır. Küçük İspanyol şehirlerinde cumartesi öğleden sonra ve pazar günü açık mağaza bulmak neredeyse imkansızdır. İspanyollar bu durumlarda sahipleri genelde Çinli

olduğu için Chino (Çinli) adını verdikleri mahalle bakkallarından alışveriş yaparlar. Bu Çinli dükkânları hafta sonları dâhil olmak üzere sabahtan gece geç saatlere kadar açıktır. Öte yandan büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve hafta sonu dahil olmak üzere gece saat 22:00'ye kadar hizmet verilmektedir.

Yerel Saat

İspanya, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1). Yani Türkiye'den 1 saat geridedir.

26 Mart 2023'te saatler bir saat ileri alınırken 29 Ekim 2023'te bir saat geri alınmaktadır. Bu nedenle kış döneminde Türkiye ile İspanya arasındaki saat farkı 2 saate çıkmaktadır.

İlkbahar-yaz saatinde değişiklik:

- Her zaman Mart ayının son Pazar günü gerçekleşir.
- Saat bir saat ileri alınır, sabah 02.00'de saat 03.00 olarak değiştirilir.
- Yedi aylık ilkbahar-yaz döneminde İspanya UTC +2 bölgesindedir (Kanarya Adaları UTC +1 bölgesindedir).

Sonbahar-kış saatine geçiş:

- Her zaman Ekim ayının son Pazar günü gerçekleşir.
- Saat bir saat geri alınır, sabah 03.00'de 02.00 olarak değiştirilir.
- Beş aylık sonbahar-kış döneminde İspanya UTC +1 bölgesindedir (Kanarya Adaları UTC 0 bölgesindedir).

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Anonim Şirket (S.A.)

Anonim Şirketler ("Sociedades Anonimas" veya "S.A.") geçmişte şirket türleri arasında en yaygın tür olmuştur. Fakat git gide daha az popüler hale gelmiştir. Bunun ana sebebi limited şirketlerin daha az sermaye gerektirmesidir. Şirket için bu yasal yapıyı tercih eden şirketlerin sayısı halen çok yüksek değildir (%1,71 oranında). Anonim Şirketler daha çok İspanya'daki büyük şirketler için tercih edilen yapıdır. İspanya'daki kimi Türk şirketleri de bu yasal yapıda karar kılmışlardır.

İtibari sermaye mutlaka kaydedilmiş ve hisselerin nominal değerinin en az %25'i ödenmiş olmalıdır. Şirket yönetim kurulu, müdürlerin atanması ve görevden alınması da dahil olmak üzere tam yetkilidir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.

S.A. kurulumu için İspanyol kimlik numarasına sahip bir temsilci atanması gerekir. Kuruluş başvurusu İspanya vatandaşı olmayan bir kişi tarafından yapılacaksa bu kişinin öncelikle Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) alması gerekmektedir.

Anonim Şirketlerin Temel Özellikleri:

- *Hissedarların sayısı:* en az bir, herhangi bir en yüksek sınır bulunmamaktadır.
- *Hissedarların sorumlulukları:* ödenmiş sermaye ile sınırlıdır.
- *Şirket unvanı:* Bu ticari sistem kayıtlarından sorumlu merkez ofisine danışılarak belirlenmesi gereken ve daha evvel kimsenin patentini almamış olduğu bir unvan olmalıdır. Bu unvanı "Sociedad Anonima" veya da kısaltması "S.A." takip etmelidir.
- *Asgari sermaye:* Bir Anonim Şirket kurmak için gereken en az sermaye 60,000 avro'dur. Sermaye birikimi tamamıyla taahhüt edilmiş olmalı ve hisselerin başa baş değerinin en az %25'i ödenmiş olmalıdır. Bu parasal katkıdan (para) da oluşabilir veya şirketin kazancı/varlığı türünde ("en especie") de olabilir.
- *Sermayenin bölünmesi:* hisse olarak (Bu "acciones" olarak bilinir.) limited şirketin mevzuatı farklı kurallar öngörmüyorsa, temelde bunların devri mümkündür.
- *Toplumsal organ:* Bu organ, hissedarlar Genel Kurulundan (sosyal meseleler üzerine tartışmak ve karar vermek için hissedarların toplanması) ve Yönetim Kurulu'ndan (şirketin günlük olarak idaresinden sorumlu yürütme organı ve üçüncü şahıslarla ilişkilerinde temsili) oluşur.
- *Vergi mükellefiyeti:* Anonim şirketler, başta Şirketler Vergisi ("Impuesto de Sociedades") ve KDV ("Impuesto sobre el Valor Añadido") olmak üzere çeşitli vergiler ödemekle yükümlüdür.
- *Mevzuat:* Anonim şirketlerin işleyişini düzenleyen temel mevzuat, Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize edilmiş metnini ve sonraki değişiklikleri onaylayan 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.

Limited Şirket (S.L.)

Limited Şirket ("Sociedades de Responsabilidad Limitada" veya "Sociedad Limitada") kendi sorumluluklarını ortaklarca oluşturulmuş sermaye ile sınırlayan ve bunu yaparken işletmenin borçlarını kendi kişisel kazançları ile karşılamaktan kaçınan, küçük ve bağımsız çalışan girişimciler tarafından geniş kapsamda kullanılan en yaygın ticari firma türüdür.

Ulusal İstatistik Enstitüsü (INE) İş Rehberi'nin 2022 yılı Aralık ayında yayınlanan son verilerine göre, 2022 yılı başında toplam şirketler içindeki payı %33,86 olan toplam 1.161.848 limited şirket bulunmaktaydı. Limited şirketler, sıralamada sayısal olarak serbest meslek sahiplerinden sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Benzer şekilde, İspanya'da kurulmuş olan Türk şirketlerinin çoğunluğu bu hukuki şekli tercih etmektedir.

Şirketin iç yönetimine ilişkin koşullar şirket sahibince belirlenebildiği için firma sahibine esneklik tanıyan bir şirket türüdür. Asgari sermaye kuruluş sırasında tamamen ödenir ve sermaye hisselerine bölünür. Genel kural olarak hisseler devredilemez (veraset ve aynı grup içindeki firmalara devir haricinde). S.A.'dan farklı olarak nakit harici katkılar için bağımsız denetçi raporu gerekmez. Yönetim kurulu en üst yönetim organıdır ve müdürleri atama-görevden alma yetkisini haizdir. İcra kurulu ise bir veya birden fazla müdürden oluşmakta olup müdürlerin hissedar veya İspanya vatandaşı olması şart değildir.

S.L. kuruluşu için yasal formaliteler S.A. kuruluşu işlemlerine benzemektedir. Ancak kuruluş masraflarını ve kuruluş için gereken dokümanları azaltmak üzere telekomünikasyon imkânlarından faydalanılarak sunulan kolaylaştırılmış kuruluş prosedürlerinin uygulanması belirli koşullarda mümkündür (belirli tutarın altında sermaye, idari kurullara ilişkin belli kriterlerin sağlanması vb. gibi).

Limited Şirketlerin Başlıca Özellikleri:

- **Ortak sayısı:** Şirketin tek bir ortaktan meydana gelmesi durumunda, tek bir mal sahipliği oluşturulur. Bunlar gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilir. Ortak sayısında bir sınırlama bulunmamaktadır.
- **Ortakların sorumlulukları:** Birbirleriyle ortaklaşa ve münferiden, ayrıca ortaklarca oluşturulan sermaye ile kısıtlı ki böylelikle ortakların borçları kendi kişisel kazançlarından karşılama imkanı mevcut değildir.
- **Ortaklık türleri:** Çalışan ortaklar ve/veya sermaye ortakları. ("socios trabajadores y/o socios capitalistas")
- **Şirketin ünvanı:** Söz konusu ticari sistem kayıtlarından sorumlu merkez ofisine danışılarak belirlenmesi gereken ve daha evvel kimsenin patentini almamış olduğu bir ünvan olmalıdır. Bu ünvanı "Sociedad de Responsabilidad Limitada" veya "S.R.L." ya da "Sociedad Limitada" veya da kısaltması "S.L." takip etmelidir.
- **Asgari sermaye:** Şirketlerin kurulması ve büyütülmesine ilişkin 28 Eylül 2022 tarihli ve 18/2022 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana, 3.000 Euro olan asgari mevcut sermaye 1 Euro'ya düşürülmüştür. Bu durumda bazı ilave kurallar bulunmaktadır: Birincisi, kanuni yedek akçe ile ödenmiş sermaye toplamı 3.000 Euro'ya ulaşıncaya kadar karın en az %20'sinin kanuni yedek akçeye ayrılması gerektiğidir. İkinci kural ise, tasfiye halinde şirketin

malvarlığının sosyal yükümlülüklerini karşılamaya yetmemesi halinde, ortaklar 3.000 Euro ile pay/ödenmiş sermaye arasındaki farktan müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Bahse konu sermaye parasal katkıdan veya şirketin ticari faaliyeti (örneğin IT ekipmanı, makineler, düzenekler, araçlar vs.) için geçerli olan kazancı/varlığı türünde ("en especie") de olabilmektedir.

- *Sermayenin bölünmesi*: Payların ("participaciones sociales" olarak bilinir) devredilmesinde belli başlı hukuki kısıtlamalar vardır ve diğer ortaklar üçüncü şahıslar üzerinde her zaman tercih hakkına haizdir.

- *Tescil edilmiş şirket merkezi*: Standart şirketin bulunduğu yerin adresinin iş yeri olması ve konumun İspanya'da bulunması gerekmektedir. Şirket merkezinde aynı belediye bünyesinde yapılacak bir değişikliği şirket yöneticisi onaylayabilir ancak belediye değişikliği için Ortaklar Kurulu'nun desteği gereklidir.

- *Şirketin amacı/Kurumsal amaç*: Bu amaç şirketin hizmete sunduğu faaliyet ya da faaliyetleri ifade etmektedir. Çoğunlukla büyüyen faaliyetlerin olması durumunda birtakım idari masrafları önlemek amacıyla önceden planlanmış olan ve diğer olası faaliyetler ile birlikte faaliyetleri gösteren, nispeten geniş kapsamlı bir liste hazırlanır.

- *İdari ve yönetsel yapı*: İçlerinden bir tanesi yazılı kanunlarda seçilmesi gereken çok sayıda alternatif bulunmaktadır: Tek yönetici (Tek kişi), Ortak yönetici/müdür (Bu yöneticiler kendi başına hareket edebilmekle beraber, bu herkesi bağlamaktadır) ("administradores solidarios"), Ortak yönetici (Bu yöneticiler birlikte hareket etmek durumundadır. Bu da temsil gücünün kısıtlandığına ve hafifletildiğine işaret etmektedir.) ("administradores mancomunados") veya Yönetim Kurulu (üç ya da daha fazla yönetici).

- *Ortakların Genel Kurul Toplantısı* ("Junta General de Socios"): Karar alma anlamında en yüksek konumdaki organdır. Bu organ yılın ilk altı ayı içerisinde yöneticiler tarafından toplanır. Kurul Toplantısında şirketin yıllık hesapların onaylanmasına ve net gelirin (kar) bölüşülmesi kararına ilişkin sevk ve idare ile ilgili sunum yapılır.

- *Vergi mükellefiyeti*: Limited şirketler, başta Şirketler Vergisi ("Impuesto de Sociedades") ve KDV ("Impuesto sobre el Valor Añadido") olmak üzere çeşitli vergiler ödemekle yükümlüdür.

- *Mevzuat*: Limited Şirketlerin işleyişini düzenleyen temel mevzuat, Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize edilmiş metnini ve sonraki değişiklikleri onaylayan 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.

Bir İspanyol Limited Şirketi veya A.Ş.'nin Kurulması için Atılacak Adımlar

1) Önerilen şirket adı için uygunluk sertifikası almak ("*Certificación negativa de denominación social*"). Bu başvuru Ticaret Sicil Merkezi'ne yapılmaktadır.

2) Geçici Vergi Kimlik Numarası Başvurusu (N.I.F.-Número de Identificación Fiscal) ("*Solicitud de N.I.F. provisional*")

3) Sermaye birikiminin ödenmesi için işletmenin adına bir banka hesabı açılması.

4) Menkul kıymetin en son hamilinin vekilliklerini gösteren belge ("*Acta de manifestaciones de titularidad real*")

5) Noter önünde amme senedinin icrası yapılmalıdır. (*“Otorgamiento de escritura ante notario”*) Söz konusu amme senedi, Ticaret Sicil Merkezi tarafından açık isim arama sertifikası verildikten sonraki üç ay içerisinde icra edilmelidir.

6) Ticaret Sicili’ne Şirketin resmi adresinin kayıt başvurusu (*“Solicitud de inscripci3n en el Registro Mercantil del domicilio social”*)

7- Sabit Vergi Kimlik Numarasının Alınması (*“Obtenci3n N.I.F. definitivo”*)

8- Vergi ve işçilik amaçlı formalitelerin açılması (*“Trmites censales a efectos fiscales y laborales”*)

8.1) Vergi işlemleri:

- Ticari Faaliyetler Vergisi (IAE) kaydı: Yerel bir vergidir. Faaliyete geçmeden 10 gün 3nce ticari faaliyetin yürütüleceği Őehirdeki Vergi Ofisi’ne gidilerek ilgili evrak teslim edilir.

- Katma Değer Vergisi (IVA) kaydı: Şirket faaliyete geçmeden 3nce, O36 numaralı form, Yabancı Kimlik Kartı Numarası (NIE) veya işveren Kimlik Numarası ile Şirketin yerleşik olduğu Őehirdeki Vergi Ofisi’ne kayıt yaptırılır.

8.2) Sosyal Güvenlik işlemleri

- işverenin sosyal güvenlik kaydı ve mesleki kaza sigortası kaydı: Şirket faaliyete geçmeden 3nce ilgili 3zerk y3netime ait Sosyal Sigorta Ofisi’ne başvuruda bulunulur.

- iŐe baŐlayan personele ait bildirim: Tüm personel sosyal güvenlik sistemine dahil edilerek ilgili sosyal güvenlik ofisine bildirilmek zorundadır.

8.3) Belediye Meclisi ile ilgili işlemler

- işyeri Açılış Belgesi: işyeri faaliyete geçmeden 3nce, ilgili form doldurularak kimlik ve vergi kartı fotokopisi, ticari faaliyet vergisi kaydı fotokopisi, tesis planları, inşaat izni, harç 3dendi belgesi ile iŐyerinin yerleşik olduğu belediyeye ait Belediye Meclisi İmar işleri Birimi’ne başvuruda bulunulur.

8.4) alıŐma ve sosyal güvenlik ile ilgili diğer işlemler:

- işyeri açılış bildirimi: Yeni işyeri açılış veya iŐyerindeki k3kl değişiklikler açılış veya tadilatı müteakip 30 gün içerisinde ticari faaliyetin yürütüleceği Őehirdeki 3zerk B3lgenin ilgili ofisine bildirilir. Bu bildiriye mesleki risk 3nleme planı da eklenmelidir.

- alıŐan kayıt defteri ve iş teftiŐ ziyaretleri defterlerinin alınması ve yasallaŐtırılması: Tüm işverenlerin, iş müfettiŐlerinin gerekli kayıtları yapması ve çalışan kayıt defterini düzenli ve güncel tutabilmesi için bir ziyaret defteri bulundurmaları gerekmektedir. alıŐanı olan işletmelerde, çalışanlar çalışmaya baŐladıklarında bu defterlerin kayıtları yapılmalıdır.

9) İŐpanya Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı, Uluslararası Ticaret ve Yatırımlar Genel Müdürlüğü Yabancı Yatırım Sicili’ne müteakiben yabancı yatırım beyanı baŐvurusunda bulunulmalıdır. Bazı durumlarda, 3zellikle vergi cenneti sayılan ülkelerden veya b3lgelerden yapılan yabancı yatırımlarda 3nceden bir beyan yapılması gereklidir.

Şirket kuruluşu aşamasındaki masrafları gösteren özet tablo:

Tanım	Ücretler
Noter Onayı	<p>a) Genel bir kural olarak, olağan rejim altında oluşturulan anonim şirketler ve limited şirketler için ücretler, sermaye stoku esas alınarak değişen oranlarda alınmaktadır. Rehberlik amacıyla, resmi oranlar ilk 6.010.12 avro için yaklaşık 90 Avro tutarındadır.</p> <p>6.010.121 avro ile 601.012.10 avro arasındaki tutarlara %0,03 ile %0,45 arasında oranlar uygulanmaktadır. 6.010.121.10 avroyu aşan herhangi bir miktar için noter, yürütme tarafının serbestçe kararlaştırdığı miktarı alacaktır.</p> <p>b) Sermayesi 3.100 avroyu aşan veya tüzüğü Bakanlık tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanmayan telematik olarak kurulan limited şirketler için Adalet Bakanlığı 150 avroluk bir ücret alacaktır.</p> <p>c) Sermayesi 3.100 avroyu geçmeyen ve tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan birine uyarlanan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret 60 avro olacaktır.</p>
Şirketin yerel Ticaret Siciline kaydı	<p>a) Genel kural olarak, olağan rejim altında oluşturulan şirketler ve limited şirketler için, ilk 3,005 Avro için 6,01 avro tutarında resmi oranlar vardır, ardından 6.010.121 avrodan fazla sermaye için %0,005 ve %0,10 arasında değişen bir değişken ölçek bulunmaktadır. Toplam ücret sınırlıdır ve 2.181 avroyu geçemez.</p> <p>b) Sermayesi 3.100 avroyu aşan veya tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanmayan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret 100 avro olacaktır.</p> <p>c) Sermayesi 3.100 avroyu geçmeyen ve tüzüğü Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan formlardan herhangi birine uyarlanan telematik olarak oluşturulan limited şirketler için ücret ise 40 avro olacaktır.</p>
Transfer (Devretme/ Nakil) vergisi ve damga vergisi ("Impuesto sobre Transmisiones Patrimoniales y Actos Jurídicos Documentados")	Yatırım ve istihdam yaratmayı teşvik etmek için vergi, işgücü ve serbestleştirme alanlarındaki eylemler hakkında 3 Aralık 2010 tarihli ve 13/2010 sayılı Kraliyet Kararnamesine göre muaf tutulan "kurumsal işlemler" başlığı altında yer alan transfer vergisi.
Açılış / işletme ruhsatının ("Licencia de apertura" / "Licencia de funcionamiento") veya resmi sorumluluk beyannamesinin ("Declaración responsable") belediye yetkilisi tarafından işlenmesi için alınan ücret	Yalnızca bir kez ödenen ve genellikle nispeten düşük miktardaki belediye vergisidir. Faaliyetin türüne bağlı olarak, önceden idari izin alınması gerektiğinde, ilgili ücretin ilgili kamu idaresinin hazinesine (devlet / bölgesel) ödenmesi gerekecektir.
Diğer giderler	Diğer masraflar (örneğin, hukuk müşavirleri için mesleki ücretler) değişebilmektedir ve miktarının belirlenmesi zordur.

Olağan prosedürlerde anonim veya limited şirket kurmak 6 ile 8 hafta arasında sonuçlanmaktadır. 27 Eylül 2013 tarihli ve 14/2013 sayılı İspanya Kanunu girişimcilerin uluslararasılaştırılmalarına yönelik destek için çıkartılıp limited şirketlerin telematik olarak kurulabilmesi için yeni hızlı bir yönetim şekli getirmiştir. Bu kanun sayesinde Limited Şirketler yaklaşık 15 gün içerisinde kurulabilmektedir.

Tek Ortaklı (Tek Hissedarlı) Şirketler

Bu itibarla hem Anonim Şirketler hem de Limited Şirketler ile ilgili olan mevzuata göre, bu her iki şirket kurma şekli tek ortaklı olarak meydana getirilebilir veya da sonradan tek ortaklı şirket olabilir. ("Sociedad Anonima Unipersonal" - S.A.U. veya "Sociedad Limitada Unipersonal - S.L.U.")

Bu tür şirketler özel raporlama ve kayıt talepleri gerektiren belirli bir yönetim şekline tabidir. Örnek olarak, bir şirketin tek bir sahibi olduğu gerçeği ilgili ticaret siciline girilmelidir ve şirketin bütün yazışmalarında ve ticari belgelerinde bu tasdikli olmalıdır.

Avrupa Şirketi (S.E)

Avrupa Şirketi (S.E.) çeşitli AB ülkelerinde faaliyet gösteren firmalara tek bir şirket olarak örgütlenerek idari ve mali sistemini tek merkezden yürütme imkanı veren bir şirket türüdür. Bahse konu şirket türü, AB Mevzuatı çerçevesinde firmalara idari masraflarını azaltma fırsatı da sunar.

Firma birleşmesi, holding firması oluşturulması, bir S.E. yan kuruluşu açılması veya mevcut bir S.A.'nın tadili gibi yöntemlerle S.E. oluşturulur. Kuruluş prosedürü büyük ölçüde Anonim Şirket kuruluşu gibidir.

Yeni Limited Şirket (S.L.N.E.)

Küçük ve Orta Ölçekli işletmeleri teşvik amacıyla oluşturulan, kolaylaştırılmış prosedürlere tabi yeni bir tür limited şirkettir. Firma ismi ortaklardan birinin isim ve soy isimleri ile başlayıp alfa numerik bir kod ve Yeni Limited Şirket (S.L.N.E) ifadesi ile tamamlanır. S.L.N.E hissedarları yalnızca gerçek kişiler olabilir, yönetim organı da hissedarlardan oluşmalıdır. Bunun dışındaki prosedürler S.A ve S.L. ile benzerlik gösterir.

Profesyonel Şirket (S.P.)

Profesyonel hizmet firmalarının üç temel özelliği vardır:

- 1- Belirli bir diploma, mesleki yeterlilik belgesi, profesyonel bir derneğe üyelik gibi özel şartları sağlayan kişilerin (profesyonel üyeler) yürüttüğü hizmetlerin ticareti için kurulan şirketlerdir.
- 2- Profesyonel üyeler mutlaka şirket sermayesinde hissedar olmalıdır.
- 3- Profesyonel Hizmet Firmaları Kanunu'na uygun olarak kurulmalıdır.

S.P.'lerin isimleri içerisinde "Profesyonel" ifadesi veya "p." kısaltması yer almak zorundadır.

Kuruluş aşaması genel olarak S.A. ile benzerlik göstermekle birlikte Ticaret Sicili'ne yapılan kayda ilaveten bu firmaların Profesyonel Hizmet Firmaları Sicili'ne ve ilgili Profesyonel Derneğe kaydolmaları gerekmektedir.

Limited Şirket Girişimcisi (ERL)

İspanya'da girişimcilerin bireysel ihtiyaçlarına göre yukarıda belirtilenlere ek olarak ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için oldukça fazla sayıda hukuki şekil bulunmaktadır. (Varlıklar Topluluğu, Kooperatif şirketleri, Kolektif Şirketler, Ortaklık Şirketleri, vb.)

Bunların dışında Limited Şirket Girişimcisi ("*Emprendedor de responsabilidad Limitada*" ("*ERL*")) opsiyonu da bireysel yatırımcıların özel ilgisini çeken seçenekler arasında yer almaktadır.

Limited Şirket Girişimcisi (ERL) statüsü, ticari veya mesleki faaliyetlerine bakılmaksızın, bireysel bir girişimci tarafından bu tür borçların belirli koşullar altında esas ikametgâhını etkilemesini engelleyecek olan işlerin yürütülmesinden doğan borca ilişkin yükümlülüklerini sınırlandırmak amacıyla kullanılabilir.

Bu tür yasal şekil sadece bir ortağın (girişimcinin) varlığını kabul etmektedir. ERL kurulması için herhangi bir minimum sermaye zorunluluğu bulunmamaktadır. ERL'yi kuran gerçek kişi olduğu için Limited Şirket Girişimcilerine Kurumsal Vergisi (IS) yerine Kişisel Gelir Vergisi (IRPF) uygulanmaktadır.

Vergi Kimlik Numarası (N.I.F.) ve Yabancı Kimlik Numarası (N.I.E)

İspanyol mevzuatına göre şu anda İspanya'da ekonomik ve profesyonel çıkarı olan ya da vergi ödenmesi gereken ilgili faaliyetlere katılan herhangi bir birey veya tüzel kişiliğin bir vergi kimlik numarası (tüzel kişiler için) veya bir yabancı kimlik numarasına (bireyler için) sahip olması gereklidir.

Yabancı bir yatırımcı İspanya'ya doğrudan yatırım yaptığında veya İspanya'da ikamet eden bir işletmenin hissedarı, yöneticisi olduğunda veya İspanya'da yabancı bir işletmenin şubesini ya da daimi işletmesini açtığında N.I.F. veya N.I.E. başvurusu yapılması gereklidir.

a) N.I.E., İspanya'da ikamet eden şirketlerin hissedarları veya yöneticileri, İspanya'da bulunan şubelerinin vergi veya yasal temsilcileri veya limited şirket girişimcileri için çıkartılmalıdır:

İspanya'da N.I.E. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: İspanya İçişleri Bakanlığı'na bağlı olan Emniyet Genel Müdürlüğü veya Göç İdareleri veya Polis Komiserlikleri

Yurtdışında N.I.E. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: Yurtdışındaki İspanyol Konsoloslukları aracılığıyla Yabancılar ve Hudutlar Genel Komiserliği

(N.I.E. çıkarmak için talep edilen belgeler: EX15 nolu resmi form bir orijinal ve bir kopya (bu form komiserliklerden ya da internet üzerinden temin edilebilmektedir.) Aslı gibidir kaşesi

vrulmuş pasaport fotokopisi. Ayrıca söz konusu başvuru bir temsilci aracılığıyla yapılırsa bazı ek belgeler istenecektir.)

b) N.I.F. İspanya’da ikamet eden şirketlerin hissedarları veya yöneticileri, İspanya’da bulunan şubelerinin sahipleri için çıkartılmalıdır.

İspanya’da N.I.F. çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: İspanyol Vergi Ajansı veya telematik başvuru

Yurtdışında N.I.F çıkarmak için sırasıyla bu kurumlara başvurmak gereklidir: Yurtdışındaki İspanyol Konsoloslukları veya telematik başvuru

Başvurunun ilk adımı için yapılması gerekenler: Firma temsilcisine bir N.I.E. alınması için 030 nolu formun doldurulması, temsilcinin nüfus dairesine kaydı, eğer mümkünse İspanyol Vergi Ajansı’na kaydı; Apostil ve yeminli tercüme ile onaylanmış şirketin ikametgahının Ticaret Sicili’ne olan kaydı, temsilcinin pasaportunun fotokopisi.

Başvurunun ikinci adımı için yapılması gerekenler (Yabancı işletmeye bir N.I.F.’in verilmesi): Yabancı işletmenin N.I.F. başvurusu için 036 nolu formu doldurması, İspanyol ulusal kimlik kartı veya N.I.E. ile şirketin yasal temsilcisinin pasaportu (036 nolu formu imzalayan yasal temsilci olmalıdır.), Ticari Sicil’den alınmış orijinal şirket kuruluş belgesi.

c) Kurulacak şirket için geçici veya sürekli verilen N.I.F.: Geçici ve sürekli olan N.I.F. İspanya’da ikamet eden şirketler için, İspanya’da ikamet eden şirketlerin hissedarı veya yöneticisi olarak yabancı veya tüzel kişiler için sadece İspanya’da doğrudan başvuru sahibi veya bir temsilci aracılığıyla başvuru yapılabilmektedir.

c.1) Geçici N.I.F. (Şirketi kurmadan önce)

- Olağan prosedür -> Devlet Vergi Ajansı (036 Nolu başvuru formu bir N.I.E.’si veya İspanyol ulusal kimlik kartı olan şirket temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. N.I.E.’nin veya İspanyol ulusal kimlik kartının fotokopisi, Ticaret Sicil Merkezi’nden alınmış orijinal açık isim arama sertifikası; şirket kurma niyeti anlaşması.)

- Telematik başvuru prosedürü -> Senedi onaylayan noter Devlet Vergi Ajansı’ndan telematik yollarla geçici bir N.I.F. verilmesini talep edecektir. Bu işlem için şirket hissedarlarının veya yöneticilerinin bir N.I.E.’si olmalı veya İspanyol kimlik numarasına sahip olması gerekmektedir.

c.2) Sabit N.I.F. (Şirketi kurduktan sonra)

- Olağan prosedür (Telematik başvuru prosedürü) -> Devlet Vergi Ajansı (036 Nolu başvuru formu bir N.I.E.’si veya İspanyol ulusal kimlik kartı olan şirket temsilcisi tarafından imzalanmalıdır. 036 Nolu formu imzalayan şirket temsilcisinin şirketteki yetkisini kanıtlayan vekâletnamenin aslı ve fotokopisi; şirket temsilcisinin N.I.E.’sinin veya İspanyol ulusal kimlik kartının fotokopisi; kayıt damgası taşıyan şirket kuruluş belgesinin aslı ve fotokopisi)

Not: Aralık ayı sonunda, start-up ekosisteminin teşvikine ilişkin 21 Aralık 2022 tarihli ve 28/2022 sayılı Kanun (start-up kanunu olarak bilinir) Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Bu kanun, yeni kurulan şirketlerde İspanya’da ikamet etmeyecek yatırımcılar için gereklilikleri basitleştirmektedir: yabancı kimlik numarası (NIE) almak zorunlu olmayacaktır ve vergi makamlarına elektronik başvuru ve vergi kimlik numarası (NIF) almak

kolaylaştırılmıştır. Bununla birlikte, gelişmekte olan bir şirket olarak kabul edilmek için gerekli şartlar çok spesifikdir, bu nedenle halihazırda bu yasanın ayrıntılarına ilişkin bilgiler eklemeye gerek duyulmamıştır

Şube Açmak

Yabancı bir şirketin İspanya'da şube açması için gerekli olan prosedürler ve şube açma maliyetleri yeni bir şirket kurulmasına benzemektedir.

Bir şube açmak için İspanyol bir noter huzurunda şirketin kuruluş belgesi imzalanmalı ve daha sonra bu belge Ticaret Siciline (Registro Mercantil) tescil edilmelidir. İspanyol noter aşağıdaki belgeleri talep edecektir:

- Ortaklık için gerekli olan belgelere benzer belgelerdir (Kendisinden önce görünen kişinin kimlik kanıtı, şirketi temsil etme vekâleti, hak sahibinin beyanı, ödeme kanıtı ve paranın nakit veya ne şekilde firmaya yatırıldığını gösteren açıklama, ana şirketin varlığını gösteren belgeler, iç tüzüğün ve şirketin yöneticilerinin adlarının ve kişisel ayrıntılarının yeterli olduğunu kanıtlayan bir belge)
- Ana şirketin yetkili organı tarafından hazırlanan şubeyi kabul etme belgesi
- İspanya dış yatırım mevzuatı uyarınca, asgari sermaye gereksinimi olmamasına rağmen şubeye bir sermaye konulması gerekmektedir.
- Şubenin işlerini yönetme yetkisine sahip yasal bir temsilci gereklidir. Eğer böyle bir yetkili yok ise, var olan kişi büyük ölçüde üçüncü şahıslarla olan ticari işlerde bir şirketmiş gibi çalışmalıdır.

Bir şube genelde 6 ile 8 hafta içerisinde kurulabilmektedir.

Şube ve yan kuruluş arasındaki en önemli farklar aşağıdaki tabloda açıklanmaktadır:

	Şube	Yan Kuruluş
Minimum Sermaye Birikimi	Asgari sermaye stoğu. Bir şube kurmak için sermaye gerekmez. Bir şube olmasına rağmen kendi sermayesi olan bir şube olması pratik nedenlerden dolayı tavsiye edilmektedir.	A.Ş. : 60.000 Avro Limited şirket: 3.000 Avro
Tüzel Kişilik	Hayır. (Ayrı bir tüzel kişilik değil, esas şirketi ile aynı yasal kimlik)	Evet
Yönetme ve İdare Organı	İspanya'da ikamet eden şirket temsilcisi (Şubenin temsilcisi şirket adına her amaçla özellikle de vergi konusunda hareket etme hakkına sahiptir)	Hissedarlar toplantısı ve yönetim organı

Hissedar Yüklülüğü	Ana şirketin sorumluluğunda sınır bulunmamaktadır.	Hissedarların sorumluluğu genellikle her birinin katkıda bulunduğu sermaye miktarı ile sınırlıdır. Ancak istisnai durumlarda üçüncü kişilerin menfaatlerini korumak için pay sahiplerinde sorumluluk aranabilmektedir. Bu istisnai durumlarda, mahkemeler "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması" prensibini uygulamıştır. Hissedarlar hileli bir şekilde şirketin tüzel kişiliğinin arkasında barınırken hissedarların suistimaline tepki olarak; böyle bir durumda, mahkemeler bunun arkasını inceleyebilmektedir. Şirketin varlıkları ile hissedarların her birinin varlıkları arasında bir ayırım yapılmamaktadır.
Kayıt	Şube kuruluşunun kanıtı amme senedi ile birlikte ana şirketin varlığını gösteren belgeler, yürürlükteki tüzükler, şirketin yöneticilerini ve şube açma kararını belirten belgeler Ticaret Sicili'ne tescil edilmelidir.	Amme senedi Ticaret Sicili'ne tescil edilmelidir.
Vergilendirme	<ul style="list-style-type: none"> - İkamet etmeyenlerin gelir vergisi ("Impuesto sobre la Renta de los No-Residentes") - Bir şubenin merkez ofisine sağladığı kârın çoğu Çifte Vergilendirme Anlaşması kapsamında İspanya'daki vergiden muaftır. - Yabancı bir şirketin İspanya şubesine kullandığı kredilere olan faiz, şube için vergiden düşürülememektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> - A.Ş. Gelir Vergisi ("Impuesto sobre Sociedades") - Yan kuruluşun ana şirketine kâr payı ödemesi Çifte Vergilendirmeyi Engelleme Anlaşmalarının çoğuna göre indirimli oranlarda yapılmaktadır. Türkiye ile İspanya arasındaki anlaşmaya göre bu oran %5'tir. -Yan kuruluşun hissedarlarından alınan kredilere olan faiz, şube için vergiden düşürülebilmektedir. (Belirli koşullar altında olmakla beraber)

Temsilcilik Açmak

İspanya'da bu tür bir kuruluş, yatırımcıların çok fazla yasal formaliteye uymak zorunda kalmadan yatırım kararlarını dayandırabilecekleri her türlü bilgiyi elde etmelerini sağlamaktadır. Temsilcilik bu nedenle pazar araştırması yapmak, yatırım yapmayı planladığı sektördeki rekabet düzeyini incelemek, yatırım için finansal kestirimleri ve kar tahminlerini derlemek, hisse veya varlık satın alarak şirketlerin satın alınmasını müzakere etmek ayrıca sorumlulukları belirlemek için de ideal bir araçtır.

Temsilcilik bürolarını ayrıntılı olarak düzenleyen özel bir yönetmelik bulunmamaktadır. Faaliyetleri, İspanya ile diğer ülkeler arasında çifte vergilendirmeyi önlemek için yapılan anlaşmalarda tanımlanmıştır (işyeri ile ilgili maddeler). Bu anlaşmaların yokluğunda, İspanyol mevzuatı uygulanıp temsilcilik ofisi bir kalıcı kuruluş olarak kabul edilecektir (vergi düzenlemelerinde görünen tanım).

Temsilcilik ofislerinin temel özellikleri:

-Yasal kişilik: Ana şirketlerinden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Temsilciliğin tüm borçlarından mukim olmayan şirket sorumludur.

-Yönetim organı: Resmi bir yönetim organı yoktur, ancak ofisin temsilcisi kendisine verilen yetkilere göre hareket etmektedir.

-Açılış formaliteleri: Temsilcilik ofisi açmak için ticari formaliteye gerek bulunmamaktadır. Vergi, çalışma ve sosyal güvenlik nedenleriyle resmi bir belgenin düzenlenmesi gerekebilmektedir (veya yabancı bir noter huzurunda düzenlenmiş, apostil ile usulüne uygun olarak tasdik edilmiş bir belgenin veya herhangi bir temsilcilik ofisinin, bir fonun vb. açıldığını göstermesi gereken diğer yasal bir belge). Bir temsilciliğin açılışı Ticaret Sicilinde tescil edilmeyecektir. Temsilcilik ofislerinin resmi yönetim organları yoktur; her bir ofisin temsilcisi, temsilciliğin faaliyetlerini o temsilciye verilen yetkilere göre yürütmektedir.

-Faaliyetler: Temsilcilikler ticari işlem yapamazlar. Temsilcilik bürosunun faaliyetleri, prensip olarak sınırlıdır, esas olarak koordinasyon, işbirliği vb. içermektedir.

Şirket Feshi

Şirketlerin kapatılması, tasfiyesi ve feshine ilişkin ana düzenleme Sermaye Şirketleri Kanunu'dur. Sermaye Şirketleri Kanunu'nun revize metnini onaylayan ise 2 Temmuz 2010 tarihli ve 1/2010 Sayılı Kraliyet Kararnamesi'dir.

Öte yandan İspanya'da şirketlerin tasfiyesinin nasıl yürütülebileceğini düzenleyen temel düzenleme İflas Kanunu'dur. İspanya İflas Kanunu 22/2003, 1 Eylül 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 2009 ile 2015 yılları arasında çeşitli durumlarda değiştirilmiş ve 7 Mayıs 2020 tarihinde, İspanya Resmi Gazetesi, 5 Mayıs 2020 Tarihli ve 1/2020 Sayılı Kraliyet Kararnamesi'ni onaylayan 1 Eylül 2020'de yürürlüğe giren İspanyol İflas Yasası'nın (Konsolide İflas Yasası) birleştirilmiş metniyle revize edilmiştir.

Bu kanun, gerçek ve tüzel kişiler aleyhine iflas işlemlerinin başlatılabileceği yasal çerçeveyi ve alacaklı ile borçlu arasında uzlaşma usullerini belirlemektedir. Bu hukuk kuralına ek olarak, İspanya'daki şirketlerin tasfiyesi aşağıdaki hükümlere de tabi olabilmektedir: Medeni Usul Yasası, Menkul Kıymetler Piyasası Yasası, Kredi Kuruluşları ve Yatırım Hizmetleri Firmaları Yasası, Şirketler Yasası, Sigorta ve Yenileme ile Yeniden Sigorta Hizmetleri Yasası.

İspanya'da şirket feshi süreci iflas, kayıp, başka şirketle birleşme gibi yasal nedenlerle likidasyon veya tasfiye gereksinimi oluşması halinde işletilir. İflas süreci şirket sahibi için tek çare haline gelmiş ise süreci mümkün olduğunca erken başlatmak önem taşımaktadır. İflas Kanunu kapsamında şirketler icra yoluyla veya doğrudan tasfiye hallerinde aşağıdaki süreçleri takip eder:

- Varlıkların tasfiyesi veya şirketin yeniden yapılandırılmasına imkan veren doğrudan tasfiye işlemi kapsamında kredi düzenlemesi veya konkordato süreci başlatılır.
- Firmanın tasfiye sürecinden haberleri olduktan itibaren en geç 2 ay içerisinde şirket müdürleri bir resmi tasfiye düzenlemesi başlatmakla yükümlüdür.

- Tasfiye düzenlemesi borçlu ve alacaklılar arasında varılan uzlaşmayı içerebilir. Bu kapsamda borcun yeniden yapılandırılması veya taksitlendirilmesi gerçekleştirilebilir.
- Eğer borçlu firma uzlaşmayı reddederse veya hakim sürecin başlatılmasını onaylamazsa borçlu firma tasfiye halinde firmaya dönüşür.
- Tasfiye düzenlemesi, borçlu tarafından tüm borçların ödenmesi halinde veya alacakların sıraya konması ile sona erer.
- Hakim tasfiye sürecinin firmanın suçu olup olmadığına karar verir. Eğer iflasa gidilmesinde firmanın suçu olduğu yönünde karar çıkar ise borçlu firmaya 15 yıl süresince ticari faaliyette bulunma ve varlıklarını yönetme yasağı getirilir.

Diğer yandan firmanın/şirketin feshi gönüllü olarak da vuku bulabilir. Örneğin şirket kuruluşunda belirlenen hedeflere ulaşmış veya uzun süredir gayri faal halde olduğu için ömrünü tamamlamış kabul edilebilir. Bu gibi gönüllü şirket feshi hallerinde firmanın uygun biçimde kapatılması için aşağıdaki süreç izlenir:

- Hissedarların katılımıyla şirket feshi önerisi için olağanüstü genel kurul toplanır.
- Önerinin kabulü halinde bir veya birden fazla müdür/hissedar borçların ödenmesi işlemlerini yürütmek üzere görevlendirilir.
- Tüm borçlar ödendikten sonra geriye kalan para ortaklar arasında paylaşılır.
- Bütün tasfiye işlemleri tamamlandığında noter huzurunda şirket kapanışı belgesi düzenlenir. Bu belge nihai tasfiye bilançosunu ve tüm hissedarların payları ile kimlik bilgilerini içermelidir.
- Tasfiye sonrası hissedarlara ödenen tutarın %1'i oranında damga vergisinin tasfiye belgesi düzenlendikten sonraki 30 gün içinde ödenmesi gerekir.
- Şirketin ticaret sicilinden ve vergi kayıtlarından tasfiye belgesi düzenlenmesinden sonraki 1 ay içerisinde sildirilmesi gerekir.
- Firmanın kapanışı veya ticari faaliyetinin durdurulmasından itibaren 6 iş günü içerisinde şirketin sosyal güvenlik kurumuna kapanış bildiriminde bulunması gerekir.
- Şirket tarafından herhangi bir lisans veya izin belgesine başvurulmuş ise bu başvuruların geri çekilmesi gerekir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İspanya'da genel kural olarak İspanya'da çalışanlar, işverenlerin çalışanları, serbest meslek sahipleri, üretim kooperatiflerinin üyeleri, hizmetçiler, askeri personel, memurların hepsi İspanyol Sosyal Sigorta Kurumu'na kayıtlı olup ilgili sosyal sigorta paylarını yatırmakla sorumludur (İspanya'nın sosyal güvenlik anlaşması imzaladığı ülkelerden geçici olarak İspanya'ya gelmiş ve burada görevlendirilmiş çalışanlar bu zorunluluğa tabi değildir).

İspanyol Sosyal Güvenlik Programı birçok sayıda program içermektedir:

- a. Genel sosyal güvenlik programı
- b. Genel sosyal güvenlik programında özel muameleye hak kazanan bazı durumlar vardır: sanatçılar, demiryolu işçileri, satış temsilcileri, tarım işçileri, vb.
- c. Özel sosyal güvenlik programları: Denizciler, serbest meslek sahipleri, memurlar, askeri personel, maden işçileri ve öğrenciler

Genel kural olarak işverenler ve çalışanları yukarıda ilk olarak belirttiğimiz genel sosyal güvenlik programına tabi olacaktır. Çalışanların veya işverenlerin genel sosyal güvenlik sistemine tabi olduğu durumlarda, sosyal güvenlik ödemelerinin bir kısmı işveren tarafından bir kısmı da çalışan payından ödenmektedir.

Personele ait sosyal güvenlik paylarını belirlemek amacıyla bir dizi profesyonel ve mesleki kategori sınıfları yaratılmıştır. Her kategorinin, genellikle yıllık bazda gözden geçirilen bir maksimum ve minimum katkı tabanı bulunmaktadır. (Örnek: mühendisler ve üniversite mezunları: Minimum ödenek aylık: 1.629,30 avro ve Maksimum ödenek aylık: 4.139,40 avro). Toplam tazminatı maksimumu aşan veya maksimuma ulaşamayan işçiler, katkı paylarını kendi kategorileri için katkı tabanına uygun hale getirmelidir.

2023 yılı Genel Sosyal Güvenlik Programı kapsamındaki işveren ve çalışanlar için geçerli olan katkı oranları aşağıda yer almaktadır:

	İşveren Payı (%)	Çalışan Payı (%)	Toplam (%)
Genel sigorta pay oranı	24,10	4,80	28,90
İşsizlik: - Genel kural: Belirli süresi olmayan iş kontratları, staj kontratları; engelli çalışanların kontratları (%33'ten az olmayan bir engelliliği kabul edilenler) -Belirli süreli iş kontratları	5,50 6,70	1,55 1,60	7,05 8,30
Profesyonel Eğitim Payı	0,60	0,10	0,70
Maaş garantisi fonu payı	0,20	-	0,20
Toplam genel kural	29,90	6,35	36,25
Belirli süreli iş kontratlarının toplamı	31,10	6,40	37,50

İşverenin sosyal sigorta katkı payı oranı firmanın faaliyetlerine bağlı olacak olsa dahi genel kural olarak firmanın faaliyetlerine göre belli olacak Devlet Bütçe Kanunu'nda öngörülen iş kazaları ve hastalık olasılıkları ile ilgili ek yüzdeler belirli meslekler veya durum söz konusu olduğunda eklenebilmektedir (Bu oranlar değişkendir ve ofislerde çalışanlar için %1,5'ten, madencilik veya diğer maden çıkarma endüstrilerinde çalışanlar için %7'den fazla olabilmektedir).

İşverenler, çalışanların katkı payını maaş bordrolarından düşüp işverenin katkı payına ek olarak bu miktarı da Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödemekle yükümlüdürler. Ayrıca işverenler, belirli aralıklarla maaş konusundaki yeni artışlar ile ilgili konuları ve tüm maaş tutarını Sosyal Sigorta Kurumu'na bildirmelidir.

İspanya'nın halihazırda 24 ülke ile ikili Sosyal Güvenlik Anlaşması olmakla birlikte Türkiye bu ülkeler arasında yer almamaktadır.

Asgari Ücret

Mevcut asgari ücret, 2023 yılı için meslekler arası asgari ücreti belirleyen 14 Şubat 2023 tarihli ve 99/2023 sayılı Kraliyet Kararnamesi ile belirlenmiştir. Toplam 14 aylık ödeme için aylık miktar 1.080 avro'dur (normalde Haziran ve Aralık aylarında iki adet ikramiye ödemesi yapılmaktadır). İspanya'da maaş hesaplamaları yıllık olarak yapılmaktadır. Bu nedenle, bir çalışanın asgari brüt yıllık maaşı 15.120 avro'dur.

Tüzel kişi/şirket, bu tutarın bir yüzdesini Vergi Dairesi'ne (Çalışanların Gelir vergisi ödemesinin bir kısmını) ve Sosyal Güvenlik Kurumu'na (Önceki tabloda Çalışan Payı yüzde olarak belirtilmektedir) ödemek üzere tutmaktadır.

Bu nedenle çalışanın bir şirkete olan maliyetini bilmek için, firmanın Sosyal Güvenlik katkısına (bir önceki tabloda işveren payı ile iş kazalarına ve meslek hastalıklarına firmanın katkı yüzdesini (faaliyet sektörüne bağlı olarak) de) eklemek gerekmektedir.

Bankacılık Mevzuatı

Ana kredi kurumları, yani bankalar, tasarruf bankaları ve kredi kooperatifleri, işlerinin hacmi ve ekonominin tüm kesimlerindeki varlıkları nedeniyle İspanya'daki finans sektöründe özellikle önemli bir rol oynamaktadır.

23 Şubat 2023 tarihi itibarıyla, İspanya Merkez Bankası'nda resmi olarak kayıtlı 48 banka, 2 tasarruf bankası, 61 kredi kooperatifi, İspanya'da yabancı kredi kuruluşlarının 28 temsilciliği, İspanyol olmayan AB kredi kuruluşlarının 77 şubesi, AB dışı kredi kuruluşlarının 4 şubesi ve İspanya'da bir kuruluş olmaksızın faaliyet gösteren 562 İspanyol-AB dışı kredi kuruluşu bulunmaktadır.

İspanyol bankacılık sektörünün en dikkat çekici özelliklerinden biri de üç büyük bankacılık grubu (Santander, BBVA ve Caixa) üzerinde yoğunlaşan yapısıdır. Bu yapı, on yıldan fazla süren ve 100.000 adet işten çıkarmaya, 45.000 adet şubenin kapanmasına ve yaklaşık 45.000 adet şubenin kaybolmasına neden olan bir birleşme dalgasının ardından finans piyasasının %60'ından fazlasını oluşturmaktadır.

Kamu kesiminin bankacılık sistemi içindeki ağırlığı çok azdır. Bu alandaki ana aktör, Resmi Kredi Enstitüsü'dür (ICO). ICO, Ekonomi ve İş Destek Sekreterliği aracılığıyla Ekonomik İşler ve Dijital Dönüşüm Bakanlığı'na bağlı bir kredi kuruluşudur. Devletin finans kurumu olarak hareket eder ve ciddi ekonomik krizlerden veya doğal afetlerden etkilenenlere Hükümetin açık talimatları uyarınca finansman sağlar. Ayrıca resmi ihracat ve kalkınma finansman araçlarını yönetir.

İspanya'daki özel bankaların tabii olduğu temel düzenlemeler şunlardır:

- 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı, kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında Kanun.
- Kredi kuruluşlarının düzenlenmesi, denetimi ve ödeme gücü hakkında 26 Haziran 2014 tarihli ve 10/2014 sayılı Kanun'un uygulanmasına ilişkin 13 Şubat 2015 tarihli ve 84/2015 sayılı Kraliyet Kararnamesi.
- Kredi kurumları ve yatırım firmaları için gereklilikler hakkında 648/2012 sayılı Yönetmeliği tadil eden Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 575/2013 sayılı Yönetmeliği,

İspanya Merkez Bankası'nın web sitesinde, finansal kuruluşlara (özel bankalara ek olarak, tasarruf bankaları, kredi kooperatifleri, vb. gibi diğer kuruluşlar) uygulanan düzenlemeler (AB,

ulusal ve bölgesel) ayrıca diğer yönergeler veya genelgeler gibi ilgi çekici bilgiler hakkında bir bölüm bulunmaktadır.

Bu düzenlemelerin bir kısmı İngilizce'ye çevrilmiştir:

(<https://www.bde.es/bde/en/secciones/normativas/>)

Vizeler

Seyahat Vizesi

Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir. Diplomatik, Hizmet ve Hususi Pasaport hamilleri ise 180 gün içinde 90 günü aşmamak kaydıyla, İspanya'ya yapacakları seyahatlerinde vizeden muaftır.

Çalışma ve Oturma İzinleri

İspanya göç mevzuatında Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan yabancılar ile genel göçmenlik kurallarına tabi olan yabancılar arasında ayırım bulunmaktadır.

AB üyesi devletlerin vatandaşları

AB üyesi diğer devletlerden, Avrupa Ekonomik Bölgesinden veya İsviçre'den gelen ve Avrupa Topluluğu rejimine tabi olan vatandaşlar için çalışanlar ya da serbest meslek sahipleri için çalışma izni gerekmemektedir. Bu kişiler, İspanya vatandaşları ile aynı işçilik haklarına sahiptir. Bu gruba giren yabancılar ve onların bazı aile üyeleri İspanya'da ikamet kartı olmadan ikamet edebilmektedir. Gereken tek şey geçerli bir kimlik kartı ya da pasaporttur. Topluluk sisteminde yer alan diğer yabancı vatandaşların ikamet kartı edinmesi gerekir.

AB üyesi olmayan devletlerin vatandaşları

Avrupa Topluluğu rejimine tabi olmayan yabancıların İspanya'da yaşama ve çalışma izni ve özel bir çalışma vizesi alması gerekmektedir. AB vatandaşları dışında personel almak isteyen işverenler de İspanya Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'ndan izin almak zorundadır. Ancak, çalışma izninin olmaması istihdam sözleşmesindeki yabancı işçi haklarını geçersiz kılmayacağı gibi yabancı işçinin hak ettiği imtiyazları edinmesini de önlemez. Çalışma izinlerinin işin türüne ve süresine göre değişen çeşitli tipleri vardır. Beş yıl boyunca sürekli olarak İspanya'da yasal yollardan ikamet etmekte olan yabancılar, maaşlı işçi veya serbest meslek sahibi çalışma ve oturma izinlerini yeniledikten sonra daimi oturma izni alır. Bu izin alındıktan sonra da her beş yılda bir yenilenmek üzere daimi kimlik kartı için başvurmak zorunludur.

Çalışma izni ve maaşlı işçi çalıştırma izni hakkında ayrıntılı bilgiye aşağıdaki adresten ulaşılabilir:

(<https://www.investinspain.org/en/doing-business/foreign-residents>)

Kaynak: T.C. Madrid Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği